

J 64
1270

pi. 201.097

ADMINISTRATIIV-ÕIGUSLIK AEGKIRI.

Nr. 21/22 (387/8)

1. juunil 1929 a.

IX. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.

Tellimise hind: aastas . . . . . Kr. 10.—
poolaastas . . . . . „ 5.—
veerandaastas . . . . . „ 2.50

Kohtu- ja siseministeeriumile alluvatele asutustele ja nende ametnikkudele on tellimise hind:

aastas . . . . . Kr. 8.—
poolaastas . . . . . „ 4.—
veerandaastas . . . . . „ 2.—

Üksik number maksab 25 senti.

Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 7-24
Avatud k. 1/29—1/23. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1

Kuulutuste hinnad:

1/1 lehek. . . . . Kr. 40.— || 1/4 lehek. . . . . Kr. 10.—
1/2 „ . . . . . „ 20.— || 1/8 „ . . . . . „ 5.—
1/3 „ . . . . . „ 13.50 || 1/16 „ . . . . . „ 2.50

Tunnistuste kaotuste kuulutused Kr. 1.—
Lehe eesküljel 75% o, tekstis 100% o kallim.

Aadressi muutmise 30 senti.

Aadress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338
Jooksev arve Eesti panga Tallinna osak. nr. 543

Sisu: 1) E. Maddison, Vabariigi valitsuse määruseandlik võim. 2) O. Angelus, Politseiametnikkude distsiplinaar-karistustest. 3) E. Brett, Tuletõrje Eestis. 4) Salakaubavedajate võtteid. 5) Kas on tarvidust varustada konstaableid hinnata raudtee- ja laevasõidupiletitega? 6) Ametiasutuste ümberkorraldamisest Ühisriikides. 7) Kehalisest kasvatuses politseis. 8) Spordi allalt. 9) Ametlik osa. 10) Välismailt. 11) Kirjavastusi. 12) Kuulutusi.

Vabariigi valitsuse määruseandlik võim.

Eugen Maddison.

(Lõpp.)

Kuid kas ei muutnud vabariigi valitsuse tegevus määruseandluse alal oma iseloomu pärast põhiseaduse maksmahakkamist? Sellele vastavad eitavalt alljärgnevad andmed: R. T. nr. 221/222. on avaldatud: 1) määrus vabariigi valitsuse 6. veebr. 1920. a. ajutise kodukorra (R. T. nr. 26/27. — 1920. a.) määruste laiendamise kohta õpetajate peale, 2) määrus vabariigi tervishoiu nõukogu kohta ja 3) lina alushinnad; R. T. nr. 1. 1921. a. — kroon-linaseemne alushind; R. T. nr. 2. — Eesti vabadussõja mälestusmärgi põhikiri; R. T. nr. 6. — täiendav määrus isikutunnistuste kohta; R. T. nr. 7. — määrus vabariigi piirides viibivate välismaa alamate elamislubade kohta; R. T. nr. 10. — täiendav määrus isikutunnistuste kohta jne.

Kõike seda vaadeldes ja võrreldes eelmiste aegade määruseandlusega, tuleb konstateerida, et siin valitseb täielik ühtlus, täielik üksmeel ja arusaamine. Kõigele sellele tuleks veel juure lisada, et eelpoolkirjeldatud seaduseandluse ja määruseandluse tegevus on heakskiitmist leidnud ka kohtute poolt. Järelikult põhiseaduse järgi tegutseb vabariigi valitsus määruseandluse alal iseseisvalt ehk autonoomselt. Piirid tema tegevusele on tõmmatud põhiseaduses seaduseandluse kohta maksmapandud kolme eelpooltähendatud põhimõttega (Vorbehalt des Gesetzes, Vorrang des Gesetzes ja seaduseandliku ja valitsemise võimude võistleva tegutsemise põhimõte). Ta tegutseb iseseisvalt ehk autonoomselt, esiteks, neil juhtudel, kui ta te-

gutseb inter legem, kas oma algatusel või seaduseandliku kogu nõudmisel. Seda peavad valitsemise võimu suhtes tunnustama isegi need, kes, välja minnes materjaalse seaduse seisukohast, eitavad määruseandluse õigust tegutseda praeter legem, näiteks Magasiner. Teiseks tegutseb vabariigi valitsus iseseisvalt, kui ta loob uusi norme, kui ta tegutseb praeter legem, kusjuures ta tegutseb iseseisvalt ka neil juhtudel, kui uute normide loomiseks (praeter legem, mitte contra legem) on ta saanud ülesande seaduseandluse kogu poolt. Seda tunnistavad näit. prantsuse presidendi suhtes ka need, kes eitavad üldse tema õigust tegutseda oma algatusel praeter legem.

Tegutseda praeter legem võib vabariigi valitsus seaduseandliku kogu ülesandel ka neil aladel, mis muidu talle sulatud, s. t. mis põhiseaduse järgi moodustavad seaduse ainukompetentsi, või kus seadus määrusele on ette jõudnud. Tegutseda praeter legem oma algatusel võib vabariigi valitsus aga ainult seadusest vabadel aladel. Tegutsedes neil aladel, ei tohi ta sattuda vastollu seadustega, s. t. ta peab oma määruseandlikku tegevust kokkukõlastama seadustega.

Endastmõistetav, kui vabariigi valitsuse autonoomne määruseandlik võim põhjeneb põhiseadusele, siis võib temalt seda võtta ainult sel teel, et põhiseadus vastavalt muudetakse. Harilikul seaduseandjal on siin võimatu midagi ette võtta, mis selle võimu iseloomu muudaks. Ta võib ainult üht teha, nimelt seda, et ta ise püüaks kõigil aladel õiguslike normide loojana esineda, s. t. püüaks välja tõrjuda määruseandja, sest seaduse eest peab taganema määrus. Kuid kas on see tegelikult võimalik? Tegelik elu nõuab kiirust, nõuab üksikasju, kuid seda ei suuda anda parlament, mistõttu mitte ainult meil, vaid ka mujal — isegi Inglismaal — suureneb päevast-päeva n. n. raamiseaduste arv. Seaduseandja annab juhtnööre, seab üles põhimõtteid, kõik muu jäetakse määruseandja hooleks. Ja seda on seaduseandja sunnitud tegema neil aladel, kus ta täielik peremees, kus temaga ei konkureeri määruseandja. Mis siis rääkida neist aladest, kus tal konkurents määruseandjaga, kus algatus õiguslike normide loomiseks on mõlemal, nii seaduseandjal, kui ka määruseandjal? Isegi

seal, kus määruseandja on kutsutud seaduseandja vastava tahte avaldusega — seadusega tarvitama oma määruseandlikku võimu seaduste „kokkukõlastamiseks mitmesuguste elunähtustega ja spetsialiseerimiseks“, s. t. tegutsema inter legem, läheb ta tahtes-tahtmata kaugemale talle antud ülesandest, peab asuma uute normide loomisele (s. t. juba praeter legem).

Uuema aja nähtus on n. n. „des pleins pouvoirs“ seadused. Nende seaduste väljaandmine maailmasõja ajal oli harilik nähtus: neid anti välja Inglismaal ja Itaalias (nende väljaandmist õigustati seega, et seal on maksivad n. n. painduvad põhiseadused), kuid neid anti välja ka Prantsusmaal, Belgias — isegi Shveitsis, kus maksivad paindumatud põhiseadused.

Põhiseaduse normid on selged ja laialdased, sarnastena tuleks neid võtta ja edasi arendada. Seepärast ei ole õige, kui püütakse neid kitsendavalt tõlgitseda, nagu näit. seda teeb vabariigi valitsuse ja ministriumide korraldamise seadus. Selle seaduse § 3. tähendab: „vabariigi valitsusel on õigus anda üldkohuslike määrusi üksikute seaduste elluviimiseks ja täitmiseks, kui nendes seadustes ei ole muud korda ette nähtud.“ Riigikogu vastava komisjoni seletuskiri ütleb selle paragrahvi kohta lühidalt: „Vabariigi valitsusel on põhiseaduse § 60. p. 7. järgi õigus anda seadustega kooskõlas (põhiseadus tähendab „kokkukõlas“) määrusi ja korraldusi. Seda põhiseaduse normi on tõlgitsetud kahe suguselt: 1) vabariigi valitsusel on õigus anda seadustega kooskõlas määrusi ja korraldusi, ilma et seda õigust tarvitseks üksikutes seadustes korrata; muudel asutustel ja isikutel on see õigus ainult siis, kui vastav seadus selleks õiguse annab; 2) määruseandlik võim kuulub ainuüksi vabariigi valitsusele. Kahe suguse tõlgitsemise ärahoidmiseks on käesolev paragrahv tarvilik.“ Siin tuleks kõigepealt see ära märkida, et harilik seadus võtab enda peale põhiseaduse tõlgitsemist, mida ei või pidada õigeks juba seepärast, et sellega sugugi ei ole kõrvaldatud kohtulik järelevalve (põh. § 86). Mis puutub § 3. enesse, siis juhiksin tähelepanu järgmistele prof. Uluotsa sõnadele: „Esiteks on see määrus kahtlemata põhiseaduse vastane, sest vähemalt kaitsevõlgedesse puutuvad

määrusi võib vabariigi valitsus välja anda mitte ainult üksikute seaduste elluviimiseks ja täitmiseks (põhis. § 81). Teiseks, on täielikult küsitav, kuivõrt see määrus on kokkukõlas phs. § 60. p. 7., milles räägitakse ainult vabariigi valitsuse poolt antavate määruste „kokkukõlast“ seadustega, kuid mitte sellest, et vabariigi valitsus neid määrusi võib välja anda ainult neis kitsastes tingimustes, millest kõneleb eelnõu käesolev § 3. Igatahes ülitõsisest probleemi selle üle, millised volitused on vabariigi valitsusel phs. § 60. p. 7-ga, eelnõu § 3. ei lahenda. Kokkuvõttes tuleb tunnistada, et ka eelnõu § 3., phs. praegu esitatud §§-de olemasolul, kuulub õiguslike arusaamatuste hulka.“ (Valitsemisvõimu korraldamisest Eestis, Õigus nr. 1 — 1929. a., lhk. 5.) Sellele ei oleks minu poolt midagi juure lisada. Seisukoht on selge: kõnealoleva paragrahvi tahtakse phs. § 60. p. 7. ettenähtud vabariigi valitsuse õigusi määruseandluse alal kitsendada, mida aga harilik seaduseandja ei ole õigustatud tegema. On ta aga seda siiski teinud, siis ei takista see asjaolu sugugi vabariigi valitsust, „tugedes põhiseadusele“, tarvitada temale kuuluvat määruseandlikku võimu, sest põhiseaduse ees peab taganema harilik seadus. Pealegi annaks kohus temale ka õiguse, kui küsimus peaks kohtul arutada olema.

Ei saaks ka tähendamata jätta järgmist: Kui üldse ei peeta soovitavaks, et määrus kordaks või annaks oma sõnadega edasi seda, mis juba seaduses öeldud, siis peaks see maksev olema ka seaduse suhtes, kui ta samuti talitab põhiseadusega. § 3. püüab oma sõnadega edasi anda seda, mis sisaldub põhiseaduse § 60. p. 7., kuid viimane on põhiseaduslik norm, mida põhiseaduse järgi harilik seaduseandja üldse ei ole kutsutud täitmisele pöörama. Põhiseadus on selle normi üles

seadnud ja ainult see, kes on kutsutud põhiseadust muutma, võib tähendatud normile uue sisu anda. Põhiseadus kõneleb määrustest ja nende „kokkukõlast“ seadustega, s. t. üldse määrustest ja nende „kokkukõlast“ üldse seadustega, kuid kõnealolev paragrahv kõneleb „üldkohuslike määrustest üksikute seaduste elluviimiseks ja täitmiseks.“ Järelikult on § 3. tühine. Ei saaks ka tähendamata jätta, et kõnealolev paragrahv kõneleb „üldkohuslike määrustest“, millest võiks järeldada, et on olemas veel määrused, mis ei ole üldkohuslikud. Määrus on põhiseadusega maksma pandud oskussõna. On tõsi, et sõna „määrus“ tarvitatakse ka teistel juhtudel, kuid see ei või olla põhjuseks, et sellele, mis tegelikult määrus, oleks veel midagi juure lisatud. Võib olla on tahetud sellega eraldada määrusi neist valitsemisaktidest, mis Saksa juriidilises kirjanduses on tuntud „Verwaltungsverordnungen“ ehk „Verwaltungsvorschriften“ all, kuid selleks ei oleks vaja olnud tähendatud lisandust, sest põhiseaduse § 60. p. 7. kõneleb ka korraldustest.

Lõpuks tähendaksin, kui on tahtmine piirata vabariigi valitsuse õigusi määruseandluse alal, siis tehtagu seda põhiseaduses ettenähtud teel. See on ainus tee, mis viib sihile. Isiklikult ei leia ma vajalikuks vabariigi valitsuse õiguste kitsendamist või piiramist määruseandluse alal. Võidakse küll öelda, et see ei ole kokkukõlas „õigusliku riigi“ mõistega, kuid see oleks asjata jutt, sest peaaraskus peitub ikkagi selles, kas kohtud on kutsutud teostama järelevalvet valitsemisvõimu tegevuse seaduslikkuse üle. Meil kohtud on kutsutud seda teostama, isegi rohkem — on kutsutud teostama põhiseaduslikkuse järelevalvet, millist järelevalvet mujal alles hakatakse nõudma (v. Van den Boosche, La Belgique judiciaire, nr. 37—38 — 1927.).

Politseiametnikkude distsiplinaar-karistustest.

Oskar Angelus.

„E. Politseilehe“ nr. 19/20. s. a. kirjutab X. politseiametnikkude distsiplinaar-karistustest ja jõuab otsusele, et sarnased karistused meie politseiametnikkudele ei kõlba, et distsiplinaar-kor-

ras karistamine on ülekohtune ja asetab politseiametnikke halvemas seisukorda kui teisi riigiteenijaid, et eriti arest tuleks kui distsiplinaar-karistuseviis ära kaotada, et tuleks ellu kutsuda eriline

komisjon distsiplinaar-karistuste määramiseks jne. Kirjatüki lõpus kardab autor isegi, et kui praegune olukord teatavaks saab kurikalduvusega elemendile, siis ei või politseiametnikud enam julged olla, et neid ilmsüütult ametist ei vallandata.

Kõnesolevas artiklis ülestõstetud küsimuste selgitamiseks tuleks esmalt peatuda küsimuse juures: kas võib üldse riigiametnikke ja eriti politseinikke karistada distsiplinaar-korras, jaataval korral aga — kes võib ametnikke selles korras karistada ja missuguseid distsiplinaar-karistusi võidakse määrata.

Riigiteenistuse seadus (R. T. 149 — 1924) näeb otskohe ette ainult ametist vabastamise distsiplinaar-korras ja nimelt: 1) § 39. p. 2. kõneleb sellest, et ameti vahekorral lõpeb ametissemäärava ülemuse kirjaliku otsusega distsiplinaar-korras, vastavate seaduste järgi, ja 2) § 42. annab valitsusele õiguse ametnikku ametist vabastada, kui valitsus leiab, et ametniku tegevus riigi huvidele on kahjulik, pärast sellekohast juurdlust ja vabastatava ametniku seletuse ärakuulamist. Teisi, s. o. vähem rängemaid distsiplinaar-karistusi riigiteenistuse seadus ei puuduta. Küll aga juhib selle seaduse § 26. tähelepanu riigiteenijate üldistele kohustele ja tekib küsimus, mis siis sünnib, kui riigiteenija neid kohuseid ei täida. Sellele annab vastust riigiteenistuse seaduse seletuskiri sel kujul, nagu ta pandi ette riigikogu üldkomisjoni poolt riigikogule lisana seaduse § 26. juure. Selles seletuskirjas loeme muu seas: „Käesolev paragrahv sisaldab eneses eeskirju riigiteenija üldiste kohuste suhtes, kuna järgmised üksikuid erilisi kohustusi käsitavad, mis riigiteenija peale pandud riigi ja üldiste huvide kaitse tõttu. Käesolev paragrahv kujutab enesest ühtlasi tähtsama materjaalse aluse distsiplinaar-karistuse määramiseks“ jne. (II riigikogu protokollide lisad, 6. istungjärg 1924. a., lhk. 130, lisa nr. 59).

Riigiteenijate distsiplinaar-karistused, samuti ka viimaste määramise kord on ette nähtud n.s. §§ 65.—69. ja kr. kp. s. § 1066. Neist paragrahvidest selgub, et karistused on järgmised: 1) märkus ja noomitus (ilma kandmiseta teenistuslehte), 2) mahaarvamine palgast, alamale teenistuskohale paigutamine, ametist vabastamine ja arest. Neid karistusi võib

määrata: p. 1. all tähendatud karistusi vastava ametniku otsekohene ülemus ja p. 2. all loetletud karistusi see ülemus, kellest oleneb ametisse määramine. N. s. § 65. näeb ette veel teisi erilisi karistusi peale üldiste karistuste teenistus-alaliste süütegude ja üleastumiste eest: riigiteenistusest väljaheitmise (p. 1), ametist kõrvaldamise (see tähendab, et vastavale ametile ei või karistatud ametnikku enam määrata, p. 2.), mahaarvamise teenistusajast (p. 3) ja noomituse teenistuslehte kandmisega (p. 6). Neid karistusi võib üldise korra järgi määrata ainult kohus.

Juba veneaegne kr. kp. s. näeb ette erandeid sellest üldisest korrast, mis käivad, näit., maa- ja mereväe tsiviil-ametnikkude, omavalitsusteenijate jne. kohta (v. kr. kp. s. § 1066. märkus 1—7). Erandeid üldisest korrast tunneb ka meie seaduseandlus ja siia kuuluvad esimeses järjekorras politseiametnikkude distsiplinaar-karistused.

Nagu teada, on politseiametnikkude distsiplinaar-karistused ette nähtud politseiasutuste kujundamise määramises (R. T. 177/178 — 1925). Karistustena esinevad: 1) märkus, laitus, noomitus, vali noomitus; 2) vahiteenistus väljaspool järjekorda kuni 7 korrani; 3) ülemalt teenistuskohalt alamale teenistuskohale paigutamine; 4) arest kuni 7 päevani; 6) teenistusest vabastamine. Selle juures on ainult kohtu- ja siseministril ja ametisse määraval võimul õigus määrata distsiplinaar-karistusena ülemalt teenistuskohalt alamale teenistuskohale ümberpaigutamine ja teenistusest vabastamine. Nagu sellest näha, ei saa politseiametnikkudele distsiplinaar-karistusena määrata mahaarvamist teenitud palgast, mis võimalik on teiste riigiteenijate juures. Selle vastu on politseiametnikkudele juure tulnud vahiteenistus väljaspool järjekorda kuni 7 korrani.

Nüüd tekib küsimus, kas politseiasutuste kujundamise määramine on maksev ka neis osades, milledega muudetakse varem maksvaid seadusi. Meid huvitab käesoleval korral muidugi ainult see osa, mis käib distsiplinaar-karistuste kohta. Riigikohus on asunud seisukohale, et „...väited on õiged, et R. T. nr. 177/178 — 1925. a. väljakuulutatud määrust ei või kriminaalpolitsei ametnikkude karistamisel tarvitada, sest määramine ei või muuta korda, mis ette nähtud kri-

minaalpolitsei korralduses (R. T. 4/5 — 1920), kuna see korraldus § 12-a põhjal vabariigi valitsuse poolt vastu võetud.“ (Riigikohtu adm. osakonna toimetis nr. 571-II — 1927. a.). Ühes teises asjas leidis riigikohus: „mis puutub kaebaja väitesse, et politseiasutuste kujundamise määrus on vastolus põhiseadusega ja et siseminister ei võinud määrust oma otsuse aluseks võtta, siis need väited ei ole samuti kaaluvad, sest vabastatud on kaebaja kriminaalpolitsei korralduse § 15. alusel, ja silmas pidades, et politseiasutuste kujundamise määruse alusel on muudatud kriminaalpolitsei alluvuses ette võetud, oli siseminister õigustatud ka selle määruse nõudmisi tähele panema otsuse tegemisel. Kaebaja ei vaidlegi selle määruse alusel muutunud alluvuse vastu. Aresti karistust aga kaebaja kohta tarvitatud ei ole.“ (Riigikohtu adm. osakonna toimetis nr. 577-II — 1928. a.)

Kuid see küsimus ei olegi olulise tähtsusega, kas on maksev distsiplinaar-karistuste suhtes politseiasutuste kujundamise määrus või on maksivad vastavad varemad seadused. Asi seisab selles, et niihästi „seadus välispolitsei ametnikkude distsiplinaar-karistuse kohta“ (R. T. 139/140 — 1920), kui ka „lisaseadus Eesti vabariigi kaitsepolitsei korralduse seaduse § 15. juure kaitsepolitsei ametnikkude distsiplinaar-karistuse kohta“ (R. T. 143/144 — 1920) ei lähe palju lahku vastavatest politseiasutuste kujundamise määruse paragrahvidest. Poliitilise politsei ametnikkude kohta käiv seadus näeb erandina ainult ette noomitust päevakäsus avaldamisega, valju noomitust teenistuskirja kandmisega ja vahiteenistust väljaspool järjekorda kuni 5 korran (7 asemel). Vahe seisab edasi veel selles, kes võib kellele määrata distsiplinaar-karistust. Mis puutub kriminaalpolitseisse, siis käib kriminaal-ametnikkude kohta kriminaalpolitsei korralduse (R. T. 4/5 — 1920) § 15., mis näeb ette kriminaalpolitsei ametnikkude karistamist distsiplinaar-teel üleastumiste eest ametikohuste täitmisel, mille eest kriminaal-karistust ette ei ole nähtud. Distsiplinaarvõim on kohtu- ja siseministril, politseidirektoril, inspektoril revideerimise juures ja komissaridel. Et kriminaalametnikkude suhtes ei ole pandud maksmata eriseadust, tuleb arvata, et neid võib distsiplinaar-korras karistada

samal viisil nagu üldse politseiametnikke, s. o. politseiasutuste kujundamise määruse alusel, sest ei ole mõeldav, et üks politseinik karistatakse üht viisi, kuna teine teist viisi, kuid seejuures tuleb kinni pidada kriminaalpolitsei korralduse § 15. nõuetest.

X. väidab oma kirjatükis, et distsiplinaar-karistused, eriti aga arest ei ole kokkukõlas põhiseadusega. Mispärast X. eriliselt pahane on arestikaristusele, mina ei tea. Peab ometi silmas pidama, et on distsiplinaar-karistusi, mis on hoopis rängemad kui arest, siia kuulub ametist vabastamine distsiplinaar-korras. Muidugi võib selle üle vaielda, kas arest distsiplinaar-karistusena on kokkukõlas põhiseaduse § 8., mis muu seas kõneleb sellest, et „välja arvatud kuriteolt tabamisel, ei või kedagi vangistada või kitsendada isikulises vabaduses muidu, kui kohtuvõimude otsusel, kusjuures... jne.“ (mingipärast tsiteerib X. seda lauset valesti). Mina isiklikult asun seisukohal, et põhiseadus tema praegusel kujul tõesti ei luba tarvitada arestikaristust distsiplinaar-karistusena, mulle näib, et see mõte on leidnud tähendatud kohal õige täpse ja mingit kahtlust võimaldava väljenduse. Kuid paljud tuntud õigusteadlased asuvad hoopis vastupidisel seisukohal. Tuletaksin ainult meele, et mõne aasta eest töötati välja kohtuministeriumi kodifikatsiooni osakonna poolt distsiplinaar-seadustik täiendusena uuele kriminaalseadustikule. Nagu näha selle distsiplinaar-seadustiku eelsõnast, pandi seadustiku väljatöötamine kohtukorralduse komisjonile, mis töötas kodifikatsiooni osakonna juures ja kuhu kuulusid: kohtupalati vanem esimees J. Reichmann, end. kohtuministri abi A. Mahoni, Tallinna-Haapsalu rahukogu prokurör G. Avald ja kohtuministeriumi nõunik J. Vender. See seadustik, mis mitmesugustel põhjustel küll pole seaduseks saanud, nägi ette muu seas ka aresti distsiplinaar-karistusena (§ 2. p. 4.). Seadustiku järgi oleks võidud määrata aresti ühest kuni kolmekümne päevani (§ 6.), s. o. arestis viibimise ülemmäär tõsteti tunduvalt võrreldes maksvate normidega. See kõik näitab, et tähendatud õigusteadlased asusid seisukohal, et arest distsiplinaar-karistusena on mõeldav ja kokkukõlas põhiseadusega. Kahjuks puudub selle küsimuse kohta riigikohtu otsus.

Edasi tuleks peatuda küsimuse juures, missuguste süütegude või üleastumiste eest võib määrata distsiplinaar karistusi. Üldiselt maksab põhimõte, et riigiametnikke võib distsiplinaar-korras karistada ainult sarnaste tegude eest, mis on ette nähtud nuhtlusseaduses. Erandina figureerib siin riigiteenistuse seaduse § 42., mille alusel võib valitsus ametnikku ametist vabastada, kui ta leiab, et ametniku tegevus on riigi huvidele kahjulik. Tuleb aga silmas pida da, et sarnasel korral kuulub vabastamine distsiplinaarkorras vabariigi valit susele, millega on tahtud ära hoida võimalikku ülekohut ja erapoolikust ametnikkude poolt, sest kahjulikkus riigi huvidele on väga laialdane mõiste, ja kui seda hakkaksid tarvitama kõik asutused, siis võiks tõesti ülekohut tekitada. Politseiametnikkude kohta on maksev erikord. Nimelt kõnelevad kõik eelpoolnimetatud eriseadused, mis käivad politseiametnikkude distsiplinaar-karistuste kohta, samuti ka politseiasutuste kujundamise määrus, et ametnikke karistatakse distsiplinaar-teel „üleastumiste eest ametkohuste täitmisel, mille eest seaduses kriminaal-karistust ei ole ette nähtud (see lause leidub peaaegu sõna-sõnalt kõigis mainitud seadustes ja määruses).

Võtame nüüd X. artikli tuuma: viinastunud olekus avalikku kohta ilmumine. X. väidab, et arvesse võttes seda, et r. tr. s. § 42. on ette nähtud kriminaal-karistus joobnud olekus avalikku kohta ilmumise eest, ei saaks enam politseiametnikku karistada distsiplinaar-korras joobnud olekus avalikku kohta ilmumise eest. See väide on ekslik. R. tr. s. § 42. kõneleb üldse kodanikkudest, kes ilmuvad näiliselt joobnud olekus, mis ähvardab julgeolekut, rahu ja head korda, avalikku kohta. Ametnikkudest, kui niisugustest, pole siin juttu. Sellest aga järgneb, et kui pol.-ametnik ilmub ametkohuste täitmisel joobnud olekus avalikku kohta ja kui see joobnud olek ähvardab üldist korda, rahu ja julgeolekut, võidakse ametnikku karistada distsiplinaar-korras, arvesse võttes seda, et tema diskrediteerib politseid, s. o. riigivõimu oma ilmumisega ja ülevalpidamisega, mis on karistatav üleastumine, ja peale selle anda kohtu alla karistamiseks r. tr. s. § 42. põhjal avaliku rahu rikkumise eest joobnud olekus. Millal aga

viibib politseiametnik ametkohuste täitmisel? Vastuse sellele küsimusele leiame politseiasutuste kujundamise määruse § 76.: „iga politseiametnik toimib temale määratud tegevuspiirkonas, kuid, olles karistatava teo pealtnägijaks, peab tema oma politseilisi ülesandeid jätkama ka väljaspool tähendatud tegevuspiirkonda...“ jne. ja „kuid ka teistel juhtumustel, kus asjaolud politseilist vaheleastumist nõuavad ning kohalikke politseiametnikke kohal ei ole, peab politseiametnik oma politseilisi ametkohuseid täitma, vaatamata, et ta väljaspool oma tegevuspiirkonda.“ Mis see tähendab? — See tähendab seda, et politseinik — eriti veel kui tema kannab mundrit — on alati ametkohuste täitmisel.

Terve küsimus seisab ju selles — ja sellest on tingitud ka mõningad valjused politseiametnikkude karistamisel distsiplinaarkorras joobnud olekus avalikku kohta ilmumise pärast, — et politseiametnik peab valvama korra ja julgeoleku järele, et tema peab ka alalist võitlust pidama joodikute ja joobnud isikutega tänavatel, kõrtsides ja mujal. Kas on see mõni politseinik, kes ise tuiگردades ringi käib ja joobnuna tahab joobnud isikuid sundida korda pidama ja avalikku rahu alal hoidma? Meil on endastmõistetav, et metsnik ei pea jahti keelatud ajal loomade peale, mis kaitse all. Samuti endastmõistetav peaks olema nõue, et politseinik kui sarnane ei näita ennast avalikkuse ees joobnud olekus. Omal ajal oli keelatud politseiametnikkudele ilmuda mundris avalikku joogikohta: see keeld on küll minu teada kadunud, kuid tema alused, tema põhimõtted olid õiged. Kui X. arvab, et erilise kord on maksma pandud politseiametnikkude suhtes, kes joobnud olekus ilmuvad avalikkuse ette, seepärast, et politseiametnikud on joodikud või eriliselt palju tarvitavad alkoholi või seepärast, et neid loetakse „autoriteetlisteks“ (peab vist olema eeskujulisteks?), siis eksib autor. Politseinik peab rahu ja korra eest hoolitsema, muu seas ka joobnud isikuid tarbekorral ära koristades, ja seetõttu peab tema ametkohuste täitmisel (näit. mundris) alati kaine olema. Könnib tema erariietes, on asi juba sootuks teine. Muidugi pole see kõik kerge ega meeldiv, kuid politseiteenistus on raske teenistus, võib olla raskeim ala üldse riigiteenistuses.

Mina tuletaksin aga X.-le meele, et kõnesolevad kitsendused ja karm kord ei maksa üksi politseiametnikkude suhtes. Praegu, näiteks, on ohvitseridele keelatud joogikohtades viibimine mundris. Ohvitserid peaksid veel suuremat meelehärma sarnase kitsenduse üle tundma, sest neil pole korra valvega midagi tegemist. Siiski on keeld maksuma pandud ja arvatavasti sel motiivil, et viinastunud või joobnud ohvitser diskrediteerib üldse ametkonda, üldse meie riigi kaitseväge. Kui X. on vähegi liikunud meie linnades, siis teab tema väga hästi, et keegi, näiteks, mundrisolevate raudteeametnikule, vangivalvurile, tolliametnikule jne. pahaks ei pane kõrtsis istumist enam-vähem viinastunud olekus, juhtub sarnane lugu aga sõjaväelasega või eriti politseiga, on kisa lahti.

X. kõneleb mingisugusest karmist ettekirjutusest politseiametnikkude karistamiseks joobnud olekus avalikku kohta ilmumise eest. Mina sarnast ettekirjutust näinud ei ole, kuid oletan, et ta siiski olemas on. See ettekirjutus annab teatavaid juhtnõure distsiplinaar-karistuste määramisel politseiametnikkudele joobnud olekus ilmumise eest avalikku kohta, kui mina X. artikli vastavast osast õieti aru sain. Mis siis aga sellega on katki? See võim, kes andis sarnase ettekirjutuse, oleks võinud selle asemele, et ettekirjutust saata, nõuda kõiki ettekirjutuses loetletud ülestumiste asju enda kätte otsustamiseks ja karistuste määramiseks. Kellel oleks sellest parem või kergem olnud? Mina teenin juba küllalt kaua riiki selleks, et teada, et see ametnik, kes annab mõne kurja ettekirjutuse, on harilikult ise väga vali asjade otsustamisel, mis on ringkirjaga, käsukirjaga jne. antud alluvate asutuste ja ametnikkude otsustamiseks. Arvan paljude kogemuste põhjal, et valju ettekirjutuse andja oleks, asja ise otsustades, teinud hoopis rängemaid otsusi kui kohapealsel ülemusel. Ja kellel oleks sellest kasu olnud? Sarnane ettekirjutus ja üldse praegune olukord ei tohi minu arvates haavata ühegi politseiametniku õiglustunnet, nagu seda seletab X. Isik, kes astub politseiteenistusse, peab vähemalt üldiselt teadma, missuguste raskustega ja erandliste tööja teenistustingimustega on seotud politseiniku teenistus. Inimene, kes endale valib elukutseks arsti ameti, peab tead-

ma, et temal tegeliku arstina pole rahu öösel ega päeval, ei pühapäeval ega riigipühal. Isik, kes lenduriks tahab hakata, peab teadma, et tema elu igal lennul on kaalul ja ripub ära mõnest tühisest mootoriosast. Ükski amet ei ole igapidi hea ja mõnus. Ja mispärast peab politseinik ennast tundma haavatuna ettekirjutuste ja erikorra pärast, mis on tingitud tema ameti iseloomust? Sealjuures ei ole keegi avaldanud tahet, et politseisse võib võtta ja seal teenida lasta ainult täiskarsklasi; absoluutset karskust pole keegi taga ajanud ja politseinik võib oma pidusid pühitseda samuti alkoholiga nagu teisedki, kuid teatud piirid on tõmmatud tema alkoholitarvitamisele. X.-le võin veel öelda, et säärane kord ei maksa ainult meil, vaid igalpool maailmas; ma ei kõnele Ameerika Ühisriikidest, kus keeluseaduse tagajärjel on maksuma pandud politseiametnikkude suhtes eriti karm kord, vaid peamiselt Euroopa riikidest, kus samuti ei sallita avalikus kohas joobnud mundrikandjat politseinikku.

Paari sõnaga puudutaksin ka ettepannud komisjoni küsimust, mida tuleks X. arvates moodustada distsiplinaar-karistuste määramisel. Sarnased komisjonid, kolleegiumid, nõukogud jne. pole meil uudiseks: meie kõik tunneme neid hästi Kerenski valitsemise päevilt. Ametnik, kellelt nõutakse vastutust ka teatud alluvate ametnikkude tegevuse suhtes, peab võima üksi määrata karistusi distsiplinaar-korras. Igasugused komisjonid on asutused, milles lõpuks keegi vastutust ei kannu, vastutust tuleb aga kanda ka karistuse määramisel. Tõsi küll, eelpoolmainitud distsiplinaar-seadustik näeb ette erilisi distsiplinaar-kambreid, kuid need on mõeldud ühelt poolt suuremate ülestumiste uurimiseks ja teiselt poolt vastava ettepaneku tegemiseks ülemusele, kellel on distsiplinaarvõim; viimane võib ühineda ettepanekuga, võib aga seda ka tegemata jätta. Peale selle pole aga seadustik seaduseks saanud ja just sarnase distsiplinaar-kambri ellukutsumise vastu on avaldatud õige põhjendatud kaalutlusi. Ei tohi ka unustada, et distsiplinaar-karistuste vastu on ametnikul õigus kaevata karistuse määraja otsekohesele ülemusele, kelle otsus lõplik. Riigikohus leiab veelgi, et „Eesti vabariigi põhiseaduse (R. T. 113/114 — 1920) § 15. näeme, et

Eestis on kindlustatud õigus pöörata kaebustega ja palvetega vastavate avalikkude asutuste poole, et sääraste pööramiste kaasas ei tohi käia mingi surveabinõu ja et vastavad asutused on kohustatud asjale andma seadusliku käigu. Edasi kinnitab administratiiv-kohtu korra (R. T. 10 — 1919) § 3., et administratiiv-asjus on õigus kaevata kõigil isikuil, kui nende õiguslisi või varanduslisi huviseid on seadusevastaselt puudutatud. Tähendatud administratiiv-kohtu kord ei näe ette ühtegi administratiiv-asjus tehtud otsust, määrust ega korraldust, mille peale ei oleks lubatud üldse kaevata. See on ka arusaadav, sest vastasel korral satuks ta põhiseaduse § 15. vastolusse. Vene teenistuse seaduse § 789 aga ütleb, et need ametnikud, kes ülemuse äranägemise järele lihtsalt ametist lahti lastakse, ilma lahthilaskmise põhjusi nimetamata (§ 788. ja 838. p. 3.), ei või sääraste korralduste peale üldse kaebust tõsta ja kõik antud kaebused ja palved tuleb läbi vaatamata jätta... Sellest tuleb järeldada, et V. teen. s. § 789., kui põhiseaduse § 15., adm. k. k. § 3. vastu käiv, on oma maksvuse kaotanud.“ jne. (Adm. osak. otsus nr. 64., 21. dets. 1923. a.) Sellest järgneb, et riigikohus asub seisukohal, et ka distsiplinaar-karistuste asjus võib kaevata kohtule, kuigi vastavad seadused ja määrused asja teisiti korraldavad. Nii et igasuguste komisjonideta ja teiste sarnaste asutusteta on politseiametnikule kindlustatud erapooletus tema distsiplinaar-karistuse lõpulist otsustamisel.

Distsiplinaar-karistusel on suur kasvatuslik tähtsus ja seepärast see ongi tarvitusele võetud. Ei saa iga tühise asja pärast hakata ametnikku kohalt lahti kangutama, mõni märkus või mõnepäevane arest paneb nii mõndki järele mõtlema ja teeb esialgu võib olla ükskõiksest ametnikust, kes teenib ainult palga pärast, tõsise ametniku, kellel armas tema amet. Neil põhjustel on distsiplinaar-karistused tähtsad ametnikkudele ja moodustavad enesest rohkem ametniku kaitset kui midagi muud.

Nagu teada, ei ole praegune politseiasutuste kujundamise määrus lõplik, seda tuleb varem või hiljem seadusena esitada riigikogule ühes nende tarvisminevate parandustega, mis on tingitud tegelikust elust ja mis ei nähtud ette määruse kokkuseadmisel. Võib olla tuleb

siis ka tulevikus laiendamisele see määruse osa, mis käib distsiplinaar-karistuste kohta. Praegu pole määrukses ette nähtud karistusi tingimisi, mis aga üldiselt figureerivad ka distsiplinaar-seadustes (meil, näiteks, kaitseväe omas). Säärane karistusviis on osutunud kasvatus mõttes praktiliseks ja häid tagajärgi andvaks, millega tulevikus arvatavasti ka arvestatakse.

Lõpuks puudutaksin veel X. poolt puudutatud küsimust, et politseiametnikud on distsiplinaar-karistuste suhtes asetatud halvemasse seisukorda kui teised riigiametnikud. Kirjatüki alguses oli juba jutt ametnikkude karistamisest distsiplinaar-teel, nii et sarnast karistusviisi tunneb meie kord kõikide riigiametnikkude suhtes. Kuid lähme veel edasi. Kas X.-il on tõesti teadmata kaitseväes maksev kord, s.o. selles riigiasutuses maksev kord, mis koosseisult meil kaugelt kõige suurem? Mina paneksin sarnasel korral X. südamele läbi lugeda kaitseväe distsiplinaar-karistuste seadlust (R. T. 165/166. — 1925). Sealt leiab X. hoopis karmimat korda, kui see maksab politseis (nii vihatud arest võib kesta: kasarmus kuni 21 päevani ja peavahis kuni 14 päevani, s. o. 2—3 korda rohkem kui politseis). Eriti juhiks minna X. tähelepanu selle seadluse § 4. p. 4. ja § 46., mis lubavad teatud tingimustel karistada ka reserv- ja maakaitseväe ohvitseri, s. o. eraisikuid. Eestiaegsetest seadustest näeb distsiplinaar-karistusi veel ette tolliseadustiku (R. T. 45/46 — 1923) §§ 26., 35., 404., 407., kusjuures mõned paragrahvid (404. näiteks) käivad üldse riigiametnikkude, mitte ainult tolliametnikkude kohta.

Mis puutub kodanikkudesse, kes samuti olevat hoopis paremas seisukorras distsiplinaar-karistuste mõttes kui riigiametnikud, siis on asi üldiselt selge. Kuid kas X. on lugenud kord B. E. S. § 4188., mis annab tööandjale kõige laialdasemaid võimalusi töövõtja töölt vabastamiseks? Ei saa siis öelda, et harilik teenija oleks seaduse ees paremas seisukorras kui riigiametnik. Just vastuoksa, riigiametnik on enam soomustatud, enam kaitstud kui maksvakra järgi seda on harilik kodanik-töövõtja.

X. avaldab oma kirjatüki lõpus kartust, et politseiametnikke hakkab kohta-

delt lahti kangutama kuritahtlik element, kui see teada saab maksvast korrast politseiametnikkude distsiplinaar-teel karistamise alal. See on üleliigne kartus. Muidugi võib juhtuda (ja on tegelikult ka juhtunud), et üksikud isikud, keda politsei on pidanud ametikohuste täitmise tagajärjel kuidagi puudutama, katsuvad politseille kätte maksta. Sarnase vihavaenu õhutusel tõstetakse tihti vale-

kaebusi ja ametnikkudel tuleb mõnikord küll ja küll rabeleda, et jalale seada tõeolu. Võib olla, et siin ja seal on asjade otsustamistel isegi viperusi juhtunud, kuid kus neid suurearvulises aparaadis ei juhtu? Ja pealegi võib X. kindel olla, et meie politseijuhid ka kohal on praegu niivõrt teadlikud, et nemad ei tee karme otsusi ega ettepanekuid, kui asi tõesti pole tõsine.

Tuletõrje Eestis.

E. Brett.

Täpsema ülevaate saamiseks tuletõrje tegevusest, korraldas politseipeavalitsus 1928. a. sügisel kirjaliku ankeedi tuletõrjele. Ankeet sisaldas 23 tulekaitseesse puutuvat küsimust. Ankeetlehte on olnud võimalus täita 447 tuletõrje üksusel, nimelt 333 tuletõrje ühingul ja 114 raudtee tuletõrje-komandol.

Ankeedi kokkuvõte näitab, et tuletõrjujaid (tegevliikmeid) on 25.224: linnades 5013, maal 17.941 ja raudteel 2270. Toetajaid liikmeid on 4834: linnades 1494, maal 3315 ja raudteel 25. Kahjutulesid ja harjutusi on olnud 1927. aastal 3151 (kahjutulesid 899), neist võttis osa kokku 90.277 tuletõrjujat, seega keskmiselt igast toimingust 29 tuletõrjujat, milline arv osutub väikesena.

Tuletõrjel on tarvitada kustutusabinõusid kokku: 197 tooberpritsi (hydropulti) (linnades 88, maal 101, raudteel 8), 888 käsipritsi (116, 659, 113), 48 mootorpritsi (39, 9), 29 aurupritsi (22, 4, 3), 883 redelit (297, 362, 224), 68.302 km. korras survevoolikut (36.889, 26.379, 5.034). 333 tuletõrje ühingu valdavad 169 ühingu (raudtee tuletõrje-komandod 62) omi ehitusi seltsimajade, pritsimajade ja pritsikuuride näol linnades 28 ja maal 141. Seega tarvitab suurem osa ühinguid kas üüritud või omaval. asutustelt antud ruume tulekaitse-abinõude hoidmiseks. Ruumide puudusel aga kannatab nii tuletõrje varustus kui ka tema teguvõime, sest kohalejõudmine hilineb tunduvalt: tuleb oodata kuni kõik tarvisminevad vahendid, mis valda mööda laiali, kohal on. Siseministri sundmääruse veo- ja sõidu-abinõude andmisest kahjutule loodusjõuliste ja teiste suuremate õnnetuste korral (R. T. nr. 91/92.,

1925. a. põhjal) peavad liikumisabinõude omanikud andma liikumisvahendeid teatud korra järgi, mis aga, nagu tuletõrje ankeedi kokkuvõte näitab, vajab kiiret korraldamist, sest 270 tuletõrje üksuse tegevuspiirkonnas on see praegu korraldamata ja nõrk.

Riiklikku toetust 1927. a. on tuletõrje üksused maal saanud kokku 4.700 kr., linnades asuvad tuletõrje üksused 500 kr. Möödunud aasta riikliku toetuse jaotus sündis politseipeavalitsuses, võttes aluseks möödunud aastal korraldatud ja kohaliku politsei teadetege täiendatud ankeedi tuletõrje ühingute kohta, ühingu palveid ja majanduslikke olukordi. Tugedes nendele andmetele, said riiklikku toetust 77 tuletõrje üksust. Harjumaal 8, Järvamaal 6, Virumaal 12, Läänemaal 1, Valgamaal 6, Põlva maak. 14, Tartumaal 12, Võrumaal 6, Pärnumaal 6, Viljandimaal 5 ja ajak „Tuletõrjuja“; viimane loobus toetusest ühe maaühingu kasuks). 1928. a. riiklik toetus läks tervena maaühingutele. Toetus määrati peatselt käsipritside soetamiseks ja voolikute muretsemiseks.

Ka tänavune riikliku toetuse jaotus sünnib peavalitsuses ja seega oleks väga tähtis, et kohapealsed politseijuhid siseministri juhtnõuude põhjal tuletõrje üle järelevalve teostamise kohta (R. T. 73—74 — 1925. a. ja 101 — 1928. a.) tuletõrjelt nõuetavad 1928. a. tegevusaruanded varustaksid politseidirektori ringkirjas nr. 540-k, 31. juulist 1928, 2., 3. ja 4. lõikes tähendatud andmetega. Viimaste puudumine aruannetel tooks endaga ühes tühja kirjavahetust, sest peavalitsus nendeta ei saa kontrollida ja võrrelda aruandeid. Et peavalitsusel

võimalus avaneks täpselt jälgida tulekaitse väljakujunemist ja reguleerimist, oleks tarvilik politsei arvamine eraldi iga üksiku tuletõrje üksuse kohta. Siseministri juhtnõõrid nõuavad aruannete esitamist ainult vabatahtl. tuletõrje ühingu-
gutelt, soovitav on aga aruandeid esitada kõikide prefektuuri piirkonnas asuvate tuletõrje üksuste kohta; see raskusi ei sünnita, sest sama juhtnõõride §§ 2. ja 3. põhjal teostab kohapealset järelevalvet tuletõrje üle, olgu see vabatahtlik või mitte, ikkagi politsei.

Ankeetlehti täitnud tuletõrje üksused, välja arvatud raudtee tuletõrje, näitavad, et nad vajavad raha uute tuletõrjeabinõude soetamiseks ja vanade tuletõrjeabinõude parandamiseks, kokku 517.062 krooni, linnades 188.250, kr., maal 328.812 kr. Neist andmetest võib järeldada, missuguses seisukorras on tulekaitse-abinõud üle maa. Pean veel tähendama, et tuletõrje üksuste poolt näidatud rahasummad ei saa liialdatud olla, sest need on kohapealsete politseijuhtide poolt kontrollitud, ning tuletõrje pritsimajade, -kuuride ja sarnaste ehituste otstarbeks soovitud raha on esialgu jäetud välja; kui viimase juure lisame, suureneks nõuetav rahasumma ligemale kolmekordseks. Riigi 1929/1930. aasta eelarves on aga tulekaitse otstarbeks nähtud ette toetust ainult 5.000 kr., mis kuidagi tulekaitset, iseäranis maal, rahuldavasse seisukorda ei lase kujundada.

Ankeetlehe küsimustele, missugused puudused on olemas üksuse sisemises elus (väljaõppe, distsipliini jne. suhtes) ja kas on üksusel lähema tuleviku jaoks erilisi kavatsusi, on tuletõrje üksused (välja arvatud raudtee) annud väga mitmekesiseid vastusi. Mootorpritse soovivad 53 (sellest linnades 7), käsipritse 42, voolikuid, redeleid, vee-veoabinõusid jne. 76 (7), selles arvus on ka mõni käsiprits, seltsimaju 46 (1), pritsimaju, -kuure ja muid sarnaseid ehitusi 81 (5), vormiriideid 6 (1). Majanduslik kitsikus valitseb 3-es üksuses, veevarustus on nõrk 6 (1), alarmeerimise viis on nõrk 12 (2), tegevliikmed võtavad loult osa tuletõrje tegevusest 20, väljaõpe pole rahuldav 97 (2), distsipliin on nõrk 48 (1). Soove ei ole 51 (15) üksuses. Aumärke ja autasusid soovivad 3 tuletõrje üksust, et tõsta tuletõrje tegevliikmete töövõiljakust.

Ankeetlehel oli joonega eraldatud osa, mis oli jäetud kohapealsele politseiametnikule täitmiseks, peale selle, kui ankeetleht tuletõrje üksuselt täidetult saadud; selles paluti lühidalt tuua arvamine ja iseäranis puudusi, mis kõrvaldamist vajaksid. Ametnikkude kokkuvõtte on järgmine: mootorpritse oleks tarvis 6 (sellest linnas 2), ei vajaks 8 ühingu-
gut, sest ei ole vett, käsipritse 43, tuletõrje abinõusid 105, ka selles arvus on mõni käsiprits, seltsimaju 1, pritsimaju jne. 8. Majanduslik kitsikus valitseb 8 üksuses, veega varustamine vajaks korraldamist 25 (6) üksuses, alarmeerimine 18 (3). Tegevus on loid 12 üksuses, väljaõpe on nõrk 75, distsipliin on nõrk 39 (2), tarvis on tuletõrje-
paate 2. Arvamisi ei leidu 24 (1) üksuse kohta ja rahuldavas seisukorras on 46 (13) üksust.

1928. a. lõpul oli tuletõrje üksusi 497 (linnades 37, maal 328, raudteel 114 ja riigi mõisades 18). Linnad, samuti ka alevid on varustatud igauks kas ühe ehk rohkem tuletõrje üksusega, võttes neis asuvate tuletõrje üksuste arvu (54) maha üldarvust (365), siis jääb valdade peale 311 üksust, valdu Eestis on aga 375. Tehtud kokkuvõttest näeme, et 2 vallas on 6 tuletõrje üksust, 3 on 5 üksust, 4 on 4 üksust, 17 on 3 üksust, 38 on 2 üksust, 165 on 1 üksus ja tuletõrjet ei ole 146 vallas. Tuletõrje seaduse (R. T. 72/73 — 1924) § 3. aga nõuab, et igas omavalitsuse üksuse piirkonnas peab olema kas omavalitsuse ehk vabatahtlik tuletõrje ühing. Vabatahtlikud tuletõrje ühingud on säärased, mis tegutsevad normaal-põhikirja alusel. (Tulet. s. § 6. R. T. 3 — 1929). Mitte normaal-põhikirja alusel tegutsevad tuletõrje üksused langevad tuletõrje s. § 5. alla. Leping jne., mille alusel viimased tegutsevad, ei anna neile neid õigusi, mis on tulet. s. § 6. alusel tegutsevatel vabatahtlikkudel tuletõrje ühingu-
tel. Eelpooltähendatud 365 üksusest tegutseb normaalpõhikirja alusel 300, ülejäänud 65 üksust tegutsevad teisel alusel (riikl., omaval. ja eraldi põhikirj.).

Viimaste andmete järgi on praegu tuletõrje üksusi juba kokku 520 (ühes linnadega: Harjumaal 56, Järvamaal 34, Läänemaal 11, Saaremaal 6, Petseri-
maal 28, Pärnumaal 25, Tartumaal 72, Valgamaal 16, Viljandimaal 36, Virumaal 92, Võrumaal 30 ja raudteel 114). Lin-

nades, riigimõisades ja raudteel on tule-
letõrje üksuste arv jäänud endiseks,
maal on vaheajal 55 tuleletõrje üksust
asutatud juure, millest näha, et on ta-
het ja püüet praegu nõrgaks osutuvat
tulekaitset maal parandada.

Jälgides tuleletõrje tegevust ankeedi
kokkuvõtte põhjal pean tähendama, et
tulekaitse linnades on enam-vähem ra-
huldav; vajalik oleks teostada mõnin-
gaid uuendusi alarmeerimise, veevarus-
tuse ja tuleletõrje-abinõude alal. Maal on
tulekaitse võrk aga liig hõre, sest tule-
letõrje tegevuspiirkonnad on liig suured,
nii kõigub kaugem koht, kuhu tuleletõrje
oma piirkonnas peab abi andma, 8—12
km. vahel; see maa on, arvesse võttes
halb külavahelisi teid ja käsitsi ning
osalt hobustega veetavaid kustutusabi-
nõusid, kui ka kergeid puust-ehitusi, liig
pikk. Tuleletõrje üksusi asutatakse maal

küll alatasa juure, kuid pean tähendama,
et suurem osa neist asutatavatest ühin-
gutest on majanduslikult nõrgad ja ei
suuda soetada tulekustutusabinõusid ja
peavad, kui suur tahe ka ei oleks kus-
tutamiseks, etendama pealtvaataja osa.
Tahtmatult pean puudutama tuleletõrjes
valitsevat distsipliini nõrkust, loidu osa-
võttu ja väljaõppe puudumist. Kui kus-
tutusabinõude omamine oleneb rahast,
siis peaks tuleletõrje teisi pahesid oma
algatusel kõrvaldama. Väljaõppe osa
näitab, et ühest tuleletõrje-instruktorist ei
jätku tervele tuleletõrjele, neid peaks ole-
ma rohkem, vähemalt igas maakonnas
üks. Tuleks ka kaaluda pikemaajalise
(kuni 3 kuud) tulekaitse kursuse korral-
damise küsimus, et saada vilunud tu-
leletõrje-juhte, kellede puudus end praegu
tunda annab.

Salakaubavedajate võtteid.

Salakaubavedu õitseb enam-vähem
terves maailmas ja võib julgesti öelda, et
seal, kus tollipiirid lahutavad maid, on
alati ametis salakaubavedajad. Nagu
meil, nii veetakse ka mujal salakaupa üle
piiri peaaesjalikult kahel motiivil: mõnele
isikule pakub asjade salajane vedu üle riigipiiride lihtsalt lõbu, see on sport, mis
omamoodi närve pingutab ja ühtlasi ka
tulu annab, kuna teised jällegi on endale
valinud salakaubaveo elukutseks. Viimasel
ajal tuleb neile salakaubavedajatele
lisaks veel kolmas sarnase kauba vedaja-
te liik: on hakatud laiemas ulatuses üle
piiride vedama n. öelda poliitilist sala-
kaupa. Viimase kauba hulka kuulub mit-
mesugune kirjandus, lendlehed, üleskut-
sed jne., kuid samal määral ka kõiksugust
liiki relvad: püssid, padrunid, revolvrud,
kuulipildujad, granaadid jne. Ka see poliitiline
salakaubavedu õitseb väga laialt.
Nii peeti, näiteks, mõne aja eest Austria
piiril kinni suurem hulk sõjavarustust, mis
oli määratud nähtavasti Ungarile — see
asjaolu sünnitas teatavasti läinud aastal
palju paksu verd ja sekeldusi.

Käesolev kirjatükk ei taha aga pike-
malt peatuda poliitilise salakauba juures,
vaid tahab eeskätt veidi valgustada hari-
likkude salakaubavedajate võtteid. Mis
puutub kõigepealt neisse, kes harrastavad

salakaubavedamist kui huvitavat ja mui-
dugi ka tulutoovat sporti, siis tuleb tähend-
dada, et sarnaseid inimesi pole vist või-
malik parandada: siin ei aita rahatrahvid
ega muud karistused. Salakaubavedu on
muutunud hasardiiks, millest enam lahti
ei saa. Niisuguseid salakaubavedajaid
võiks vast ehk võrrelda kleptomaanidega,
kes samuti ei suuda hoiduda varguste toi-
mepanemisest, vaatamata sellele, et kuri-
teole neid ei sunni rahapuudus ega üldse
võimalus muretseda legaalsel teel endale
seda, mida varastatakse. Endast mõista
ei saa arvata sellesse liiki neid inimesi,
kes juhuslikult midagi üle piiri toimetava-
vad tollita ja maksuta. Kes kord elus sõi-
dab kusagile välismaale, katsub tingimata
midagi kaasa tuua tollimata, kas või ai-
nult seepärast, et niisuguse „vägiteoga“
kiidelda. Nii kurb kui see ka ei ole, kuid
inimesed — nii meil kui mujal — ei loe
salakaubavedamist sugugi kuriteoks või
seadusevastaseks toiminguks. Riiki tüs-
sata — see ei olevat kunagi süütegu!

Kardetavaim salakaubavedajate liik on
muidugi mõista elukutseliste salakauba-
vedajate liik. Nagu mõni mees on endale
valinud elukutseks murdvarguse, nii va-
livad üksikud piiriäärsete maakohtade ja
linnade elanikud endale elukutseks sala-
kaubaveo. Ja jällegi pörkame siin kokku

eelpoolnimetatud nähtusega: teised elanikud, kes ausalt leiba teenivad ja tööd teevad, ei loe salakaubavedamist harilikult kuriteoks. See aga raskendab tunduvalt vastavate võimude tööd. Kuna aus inimene kunagi ei keeldu abi andmast võimudele, näiteks, varguse avalikukstege misel, ei taha keegi kaasa aidata salakaubavedajate paljastamisel. Kroonu vara on kroonu vara ja kroonu sissetulek on kroonu sissetulek, selle valvel peavad seisma ametnikud ja kodanikke see ei huvita põrmugi — säärane on vaade, mis kahjuks õige laialt valitseb.

Kõige suuremaid raskusi valmistavad tollivõimudele diplomaadid, vähemalt kurdavad seda Lääne-Euroopa, eriti aga Kesk-Euroopa ametnikud. Tshehho-Slovakkias juhtus mõne aja eest järgmine lugu. Ühel diplomaadil, kes oli pärit ühest Ida-Euroopa riigist, olid alati kaasas vaibad. Mees seletas nende olemasolu ja tarvidust mitmesugust viisi ja ametivõimud pigistasid alati silmad kinni, et mitte luua asjata konflikti mõne vaiba pärast. Kuid siis saadi kord juhuslikult teada, et tähendatud diplomaat õige laialdaselt kaubitseb vaipadega. Kui tema siis jälle kodumaalt tulles üle piiri sõitis, hakkasid ametivõimud tema bagaaži läbi vaatama, vaatamata diplomaadi protestile, kes seletas, et tema kastid ja kohvrid täis on diplomaatilist bagaaži. Suureks üllatuseks leiti mehe kastidest jne. peaaegu ainult vaipu! Diplomaat kadus varsti peale selle vaikselt ja vagaselt Lääne-Euroopast. Üldse ei vea nähtavasti tšehhlastele diplomaatidega, kes Tshehho-Slovakkia kaudu reisivad Kesk- ja Lääne-Euroopasse. Ühelt niisuguselt diplomaadilt võeti hulk hõbe- ja portselaanasju, mis samuti „väga tähtsate ja salajaste dokumentide“ nime all pidid üle piiri rändama. Veidi raskem oli paljastada ühe daami tegevust, kes kuulus Praaga diplomaatlistesse ringkondadesse. Ametivõimud panid tähele, et tähendatud daam sõidab väga tihti üle riigipiiride. Mõne aja pärast läks korda teada saada, et see daam kaunis ohtralt müüb siidiasju. Kui nüüd see daam jälle kord sõitis üle piiri tagasi Tshehho-Slovakkiasse, hakati tema bagaaži täpselt läbi vaatama. Sealt aga ei leitud midagi. Kahtlust äratas ainult asjaolu, et daam tundis ennast väga haigena ja pikutas kupeepingil. Kohalekutsutud naisametnikud palusid daami veidi üles

tõusta ja siis leiti linade alt hulk siidikaupu!

Asjade hulka, mida kahtlemata kõige enam katsutakse toimetada salajaselt üle piiri, kuuluvad kalliskivid, esimeses järjekorras briljandid. Neid on võrdlemisi kerge toimetada üle piiri, sest nad nõuavad peitmiseks vähe ruumi, ja tulu salaveost on võrdlemisi suur. Prantsuse piiril juhtus mõni aasta tagasi järgmine jant. Ühes kupees sõitsid paar inglasi ja üks noor meesterahvas. Mida lähemale jõuti piirile, seda rahutumaks muutusid inglased. Noormees hakkas nendega juttu vestma ja muidugi tuli varsti ka kõne salakaubaveost. Selgus, et inglasel on kaasas briljante, mida nad kavatsesid salajaselt toimetada üle piiri. Noormees andis neile head nõu, kuidas sarnast salavedu kõige paremini toimetada ja kõik näis olevat kõige paremas korras. Piiril astusid ametnikud kupeesse ja hakkasid bagaaži läbi vaatama. Nad ei leidnud esialgu midagi ja siis juhatas sama noormees, kes oma kaasabiga enne piiri nii väga hiilgas, ametnikkudele paiga, kuhu inglased olid paigutanud kalliskive. Rong liikus edasi ja inglased olid arusaadavalt väga halvastujus. Pariisi jõudes andis noormees inglastele raha, mis tegi välja äravõetud briljantide väärtuse. Siis selgus, et noormees oli vilunud salakaubavedaja, kes kasutas juhtumist, et ametnikkude tähelepanu juhtida paarile peidetud briljandile, endalt tähelepanu kõrvale juhtides. Tema bagaažis leidis õige palju briljante ja saadud kasu võimaldas temale tasuda inglaste kahju mitmekordselt. Inglased andsid asjast teada politseile, kuid noormees oli jäljetult kadunud.

Karlsbadis võis igal aastal näha üht kalliskividega kaubitsejat, kellel oli välismaal suur äri ja kes kord aastas sõitis Karlsbadi tervise ravimiseks. Ühes temaga reisib alati tema naine ja mõned tema äriteenijatest. On vist üleearune juure lisada, et kõigil neil reisijatel oli kaasas hulk briljante, kuid need briljandid polnud kusagile kohvri nurka või mõnda teise sarnasesse kohta peidetud: igal reisijal olid käes suured sõrmused, naistel olid kõrvas hiiglasuured briljant-kõrvarõngad jne. Teiste sõnadega, nupukas ärimees toimetab salakaubavedu täiesti avalikult. Tema vastu ei saadud ka midagi ette võtta, sest need ehteasjad olid reisijate tõenduste järgi „nende omandus“. Siiski ei

jätnud võimud neid rahule ja lõpuks läks ka korda ärimehe „legaalsele“ tegevusele lõppu teha. Läks nimelt korda kindlaks teha, et mees müüs just täpselt neid asju, mis tema kirjeldatud viisil toimetatas tollita üle piiri, ja et tema nii toimis järjekindlalt igal aastal. Muidugi tekkis sellest suurem protsess, mis siiski lõppes ametivõimude võiduga.

Mõned elukutselised salakaubavedajad kasutavad salakauba peitepaigaks — vagnit. Kupee seinte vahele, samuti ka akende, pinkide jne. vahele peidetakse salakraami, eeskätt briljante ja kokaiini. Peab ütleva, et nende ainete hulka, mida kõige enam toimetatakse salajaselt ühest riigist teise, kuulub ka kokaiin, vähemal määral veel morfiim, oopium ja teised sarnased uimastavad mürgid. Kokaiini veetakse aga ka teistes peitepaikades üle piiri. Hamburgis peeti kord kinni suurema matuseäri saadeti: selgus, et hauakivid, mis saadeti Shveitsist Londoni, olid osaliselt täidetud uimastavate mürkidega. Asi poleks arvatavasti kunagi avalikuks tulnud, kui poleks leidunud äraandjaid. See lugu on aga veel seetõttu eriti huvitav, et ta näitab, kui suurejooneliselt on salakaubavedu organiseeritud. Tähendatud saadetisse olid mahutatud mitmed miljonid; asjasse olid segatud paljud ärid ja isikud — kõik see nõuab suurt ettevalmistustööd ja head organiseerimist.

Kui — pärast maailmasõja lõppu — peaaegu igas Euroopa riigis oli keelatud valuuta väljavedu, siis tegid sellega äri muidugi jälle salakaubitsejad, kellele toob alati kasu igasugune kitsendus äritegemise alal. Valuuta peideti igasugustesse panipaikadesse, et aga raha teenida. Muu seas võeti kusagil Lääne-Euroopas ühelt salakaubavedajalt ära valuuta, mis oli peidetud kohvikannu, kusjuures viimane oli piiril täidetud sooja kohviga. Kohvisse oli paigutatud kummist kotike, mis kaitses paberraha rikke eest, isegi see kotike oli salakaup ja kuulus tollimise alla. Paberraha toimetati sel ajal üle piiride, nagu seda mõnel pool tehakse ka praegu veel mõne teise kaubaga, eriti väljaõpetatud koerte abil. Koerale seoti pakk paberrahaga külge ja loom jooksis üle piiri varem kindlaksmääratud kohale, kus raha vastu võeti.

Õige raske on muidugi võitlus salakaubavedajatega mägistes maakohtades ja seal lasub terve võitluse raskus ainuüksi

vastavatel piirivalve üksustel. Üldse peab ütleva, et merepiirid ja mägised mannermaapiirid teevad piirivalve osadele igal pool suurimaid raskusi. Need on peaaegulikult tingitud sellest, et raske on kaitsta kõiki teid, mis viivad üle mägede ja mis tihti teada ainult kohalikkudele elanikkudele, sama raske on järelevalvet pidada tervel merepiiril, sest seal viib lõpuks iga tee kuhugile randa. Mägistes maakohtades õitseb salakaubavedu eriti talvel, see on siis, kui on võimalik kelkudega liikuda ja kraami vedada. Saksa-Tshehho-Slovakkia piiril, näiteks, katsutakse talvel üle piiri viia kõik, mis vähegi tulutoov. Nii peeti, näiteks, läinud talvel kinni saadeti laudlinu, kööginõusid jne., mis olid määratud ühele piiri läheduses asuvale, vastasutatud võõrastemajale. Ka mänguasju, medikamente, hambapastat ja isegi soola toimetatakse Kesk-Euroopas sel teel salajaselt üle piiride. Kehval ajal annab isegi harilik sool kasu!

Aineks, mis samuti kuulub n. ütelda salakaubavedajate lemmikainete hulka, on sahariin, mille peal seisab mitmes Euroopa riigis õige kõrge toll. Eriti hädas on selle magusa kraamiga need riigid, mis asuvad Saksamaa läheduses. Saksamaa *produtseerib head ja odavat sahariini ja viimane kuulub kõrge tolli alla Saksamaa naaberriikides, eriti Tshehho-Slovakkias, kus küll ka asub — Oderbergi linnas — sahariinivabrik, mille tooted aga nähtavasti saksa kaubaga võistelda ei saa.* Sahariin on muidugi niisugune kaup, mida tuleb üle piiri toimetada suuremates partiidetes, kui tahetakse salaveost saada suuremat kasu. Selle aine vedamiseks üle piiri mõeldakse välja kõikisuguseid trikke, millel mõnikord ei puudu teatud huumor. Nii liikus kord Baierist Tshehho-Slovakkiasse suur leinarong. Asi näis korras olevat. Saksa territooriumil, piiri läheduses, oli surnud keegi auväärt kodanik, kes tahtis viimast und puhata kodumaa — Tshehho-Slovakkia, mullas. Rong liikus aeglaselt üle piiri, saatjaid oli võrdlemisi palju ja kõikide nägudel lasus rõhutud meeoleu, viidi ju hea tuttav, sõber ja kallid sugulane maamulda. Piiriametnikkudele näis asi siiski vahtlane olevat. Hakati leinarongi veidi vahtlema tolli seisukohalt ja siis selgus tolli suureks üllatuseks, et puusärk, saatjate tsilindrid jne. jne. olid sahariiniga täidetud! Peale selle äravõtmist algas alles päris lein.

On ka ette tulnud hulk juhtumeid, kus

sahariini paigutatakse, näiteks, heeringatünderitesse. Nii läheb siis sahariin üle piiri: üleval heeringad, all sahariin. Kord leiti seda magust ainet ühe orkestri meeskonna mänguriistadest, kes üle piiri läksid, et teise riigi piirilinnas kontserti anda. Kontrabass oli niivõrt täis sahariini, et ta mingit häält ei annud. Samasugune lugu oli teiste mänguriistadega: ei cello ega viiul ei funktsioneerinud piiril. Sahariiniga juhtus sama Tšehhi-Slovakkia piiril veel järgmine lugu. Keegi salakaubavedajatest sai teada, et teine suurem kontrabandist, tähendab konkurent, toimetab üle piiri soola. Kui jälle suurem soolasaadetis oli teel, riietus salakaubavedaja ümber, pani selga piirivalvuri mundry ja võttis sel kombel üle terve salakauba. Kuid ettevõtlik kurjategija eksis

siiski. Kahjukannatanu ruttas piiriametnikkude juure ja seal selgus, et tegemist on nähtavasti teise salakaubavedajaga. Oletus osutus õigeks ning ametnikkudel läks korda tabada valeametnikku ühes salakaubaga. Viimane võeti kurjategijalt ära, kellel peale muu tuli ka istuma minna.

Lõpuks võiks veel mõne sõna tähendada alkoholi salaveo kohta. Praegu, kus mitmes riigis maksab osaline või täieline keeluseadus, on alkoholi salavedu hiiglamoodi arenenud. Ameerika Ühisriikide piirides peetakse tihti lahinguid salakaubavedajatega, viimased peavad enda vahel päris sõdasid ja lõppu kõigele sellele pole veel näha. See ala aga on juba nii laialdane ja huvitav, et sellest, võib olla, tuleb kõnelda kord tulevikus üksikasjalisemalt. A.

Kas on tarvidust varustada konstaableid hinnata raudtee- ja laevasõidupiletitega?

„E. Politseilehe“ nr. 18. s.a. võtab S. sõna tarvilikkuse kohta võimaldada konstaablitele tasuta sõitu raudteel ja riigi laevadel, nagu see on võimaldatud kriminaal- ja poliitilise politsei ametnikkudele, kusjuures S. toob selle põhjuseks ette asjaolu, et konstaablid maal tegutsevat samuti kuritegude jälgimise alal ja seetõttu olevat neil sageli vajadus sõita raud- ja veeteil, mil puhul nad praeguse korra juures olevat sunnitud maksma sõidukulud oma taskust.

Võttes selle küsimuse lähema vaatluse alla, näeme, et kriminaal- ja poliitilise politsei ametnikkude tegevusrajoon ei piirdu üksiku valla maa-alaga, nagu konstaablitel, vaid paljudel neist on selleks terve maakond ja juhtivatel ametnikkudel isegi kaks maakonda ja rohkemgi. Neil ametnikkudel tuleb pidada alatasa sidet üksikute linnade ja maakondade vahel, jälgida ja valvata kurjategijaid sageli läbi terve vabariigi maaala, mis nõuab igapäev mitme ametniku sõitu ühest linnast teise, linnast maale ja ümberpöörduvalt, kusjuures tuleb tarvitada sageli kaubaronge ja ka üksikuid vedureid, kuhu hariliku sõidupiletiga ei pääse. Siin ei ole tehtud neile ametnikkudele mingit isiklikku soodustust, nagu S. arvab, vaid see moodus võeti

tarvitusele teenistuse huvides, nagu seda nõuab tegelik elu.

Vaatleme nüüd konstaablite tegevust sellelt seisukohalt. Iga konstaabli alaline tegevusrajoon piirdub maal valla administratiivse piirkonnaga ja linnades kindlaksmääratud linnarajoonidega. Sealjuures 375 vallast umbes 270 valla piirid ei puutu üldse kokku ei raudteega ega riigi laevasõiduliinide sadamatega. Linnade konstaablid ei saa siin üldse tulla kõne alla, sest nende tegevusala ei ulatu kaugemale oma kitsa rajooni piiridest, ja kuritegude jälgimist toimivad linnas ainult kriminaal- ja poliitilise politsei ametnikud.

Nagu öeldud, piirdub iga maakonstaabli tegevusrajoon peamiselt ühe valla maa-alaga ja ainult mõnel üksikul juhutul tekib konstaablil vajadus siirduda sellest väljaspoole ja veel harvemini on tal vajadus tarvitada selleks raud- või veeteed, sest hobusevarast ja vägistajat külapoissi on otstarbetu jälgida ja ajada taga mainitud teid kaudu, vaid neid peab seirama ikkagi seda teed kaudu, mida nad tegelikult ise on tarvitanud. Ja vaevalt on usutav, et nad tarvitavad pagemiseks ja endi varjamiseks eeskätt just raudteed või laeva, kuna pealegi suurema osa Eesti valdade piirid ei puutu kokku raudtee ega veeteega. Oleks veider, kui

näiteks Lihula või Paatsalu valla konstaabel sõidaks mõne küla-varguse, vägistamise katse või külapoiste pussitamise puhul otsekohe 50—60 kilomeetri taha Risti raudteejaama ja asuks seal rongile, või läheks Virtsu sadamast laevale, et siis sel teel hakata otsima kurjategijaid.

Muu seas peab veel tähendama, et raudteel tegutseb raudteepolitsei, kellega on igal ajal võimalik astuda ühendusse telefoni kaudu. Kuigi paljudel konstaablitel puudub kodus telefon, siis on tarviduse korral ikkagi hõlpsam pääseda lähima telefoni juure oma vallas, kui sõita kaugesse raudteejaama ja hakata seal kurjategija tagaajamiseks rongi ootama.

Siis tahaksin tuletada meele S-le, et

kõik maal asuvad konstaablid saavad sõidukulude katteks oma tegevusrajoonis 30 krooni kuus sõiduraha, mida kriminaal- ja poliitilise politsei ametnikud ei saa, ja et nende väheste ametisõitude eest, mis konstaablitel tuleb teha väljaspool oma tegevuspiirkonda, nad saavad kilomeetri- raha või tasu hobuseposti tariifi või küüditaksi järgi, kuna sõidukulud raudteel või laeval makstakse neile välja sõidupileti tegeliku hinna alusel. Seega on siis ebaõige S-i väide, nagu maksaksid konstaablid sõidukulu oma ametisõitude „lihtsalt oma taskust“.

Võttes kokku eeltoodu, võib julgesti öelda, et konstaablite varustamine tasuta raudtee- ja laevasõidupiletitega oleks täiesti ülearune protseduur.

V. T.

Ametiasutuste ümberkorraldamisest Ühisriikides.

Esimesi ülesandeid, mille lahendamise kallal kavatses energiliselt töötada uus Ameerika Ühisriikide president Hoover, on Ühisriikide ametiasutuste reformeerimine. Selleks pöördus president hiljuti kindral-prokuröri Mitchelli poole, et selgusele jõuda, kas on veel maksev n. nim. Overmani seadus, s. o. kas on praegu veel Ühisriikide presidendil erakorralised volitused ja õigused ametiasutuste ümberkorraldamisel.

Näib nagu ei tohiks asutuste reformeerimine, mille lõppsihiks igalpool ja alati on ikkagi asutuste arvu ja riigiametnikkude koosseisude vähendamine, just Ameerika Ühisriikides palju muret sünnitada. Ühisriigid on praegu kahtlemata rikkaim riik maailmas, kus rahaministril pole sarnaseid muresid nagu, näiteks, Euroopa riikide rahaministritel. Kui aga riigikassas on küllalt raha, siis ei peaks riigiametnikkude rohkus kellelegi peavalu sünnitama. Kuid sellele vaatamata kavatsetakse Ühisriikides asuda ametiasutuste ümberkorraldamisele, arvesse võttes peaausjalikult seda, et asutuste rohkus ja asjaajamise keeruljus on lõpmata tülikas kodanikkudele, kes peavad kaotama tihti palju kallist aega asjata ootamisega ja palvete kirjutamisega. Peaausjalikult sellel põhjusel on kõnesolev küsimus Ühisriikides päevakorra kerkinud, nii et meie seal lähemal ajal võime arvatavasti näha sama pilti, mis meile juba nii tuttav Euroopa

riikide ametiasutuste viimaste aastate ajaloost.

Ühisriikide ajakirjandus kirjutab pikalt ja laialt president Hooveri kavatsustest ametiasutuste reformeerimise alal, kui-võrt kõik need arvamisid ja teated õiged on, näitab muidugi lähem tulevik. Et aga midagi tulemas on, see on selge, sest muidu poleks president Hoover katsunud kindral-prokuröri kaudu selgusele jõuda vana seaduse maksvuse kohta. N. nim. Overmani seadus on pärit veel sõjaajast ja on tingitud sõjaoludest. Omal ajal võttis Ühisriikide kongress selle seaduse vastu, et anda presidendile vabadust asutuste ülesannete korraldamisel. Selle seaduse alusel võis president ette võtta kõiksuguseid muudatusi ametiasutuste organisatsioonis: ta võis ühe departemangu ülesanded panna teise departemangu peale, võis määrata mõnele asutusele täitsa uusi ülesandeid, võis vastavalt ülesannete muutmistele võtta ette muudatusi ka asutuste koosseisudes jne. Ühe sõnaga, Overmani seadus andis presidendile võimaluse korraldada tervet valitsemis-aparaati enam-vähem oma äranägemisel, ilma et parlament oleks pidanud ettevõetud uuendusi ja muudatusi igakord kinnitada.

Senini oldi valitsusringkondades arvamisel, et kõnesolev seadus on oma maksvuse kaotanud sõja lõpuga ja rahulepingute allakirjutamisega. Õige on, et sea-

dus oli mõeldud ainult sõjaajaks, s. o. selleks ajaks, kui noorte meeste sõjaväkke astumise ja mõnede ametiasutuste ülesannete suurenemise ning teiste asutuste töö vähenemise tõttu oli vaja kiirelt tegutseda, et elust ja selle nõuetest mitte maha jääda. Kuid vormiliselt maksab seadus arvatavasti veel tänapäev ja mõõduandvad Washingtoni juristid on kindlal arvamisel, et Overmani seadus maksab senikaua, kuni ta pole kuulutatud maksvuseks kongressi poolt.

Ühisriikide presidendile on muidugi väga tähtis selgusele jõuda seaduse maksvuse kohta, sest kavatsetud reforme pole kuidagi võimalik läbi viia harilikus korras, s. o. parlamendi kaudu. Meie näeme sellega Ühisriikides sama pilti nagu meilgi. Ametiasutusi tahetakse korraldada eriliste volituste põhjal, mis on parlamendi poolt antud presidendile (meil „vabariigi valitsuse ja ministriumide korraldamise seaduse“ põhjal vabariigi valitsusele). Kui kindral-prokuröriilt saabub jaatav vastus seaduse maksvuse kohta, siis algab president Hoover otsekohe ümberkorraldamistega. Arvatavasti ei tule küll üldine reformeerimine, s. o. terve maksva süsteemi muutmine — sarnaste kaugeulatavate reformide peale Ühisriikides veel ei mõelda ja niisuguseid ümberkorraldamisi ei taheta muidugi parlamendita ette võtta. Esialgne president Hooveri kava sihib, nii palju kui praegu on teada, sinna, et paremini korraldada üksikute ametiasutuste tööd ja ülesandeid. Tahetakse läbi viia uus ja pragusest otsustarbekohasem tööjaotus ametiasutuste vahel. Ka Ühisriikides kordub nähtus, millest meilgi palju kõneldud ja kirjutatud, nimelt tehakse tihti paralleelset tööd kahes või veel rohkemgi ametiasutuses. Just selle nähtuse vastu kavatseb president Hoover, nii palju kui teada, esijoones võidelda. See on loomulik. Sama töö tegemine mitmes asutuses on ühenduses mitmesuguste pahedega: kõigepealt raiskab sarnane viis palju aega, teiseks pole säärasest kahekordsest tööst kellelgi tulu, ei riigil ega kodanikkudel, ja kolmandaks on niisugune töötamisviis lõpuks ikkagi kulukas. Kulused aga peab katma kodanik kõiksuguste maksude näol, mis tekitab seda enam pahameelt, et kahekordse töö tegemine mõjub halvasti üldse asjaajamisele: kodanik ei tea tihti, missuguse asutuse poole temal tuleb õieti pöörata ühe või teise küsimuse lahendamiseks,

ühe või teise asja joonde seadmiseks. Kõigele sellele tuleb lisaks siis veel asjaolu, et sarnase süsteemi juures on ka vastutus mitmel riigiasutusel, see tähendab, et ühe ja sama asja eest peavad kandma vastutust mitmed riigiasutused, tegelikult tähendab säärane olukord muidugi seda, et keegi vastutust teatavates asjades ei kannu.

Peab ütleva, et ametiasutuste ümberkorraldamise kava pole päris uus ja igatahes pole, nagu seletavad Ühisriikide ajalehed, praegune president Hoover reorganiseerimise mõttele tulnud alles nüüd, s. o. pärast tema valimist Ühisriikide presidendiks. Praegune president Hoover töötas juba president Hardingi päevil komisjoni liikmena, mille ülesandeks oli kokku seada ametiasutuste reorganiseerimise kava laiemas ulatuses. Komisjon töötas õige põhjalikult ja tutvunes täpsusteni ametiasutuste töödega, ülesannetega ja koosseisudega. Selle komisjoni, mille energilisemaks tööjõuks vist küll tuleb lugeda praegust Ühisriikide presidenti, töö tulemuseks oli suurem reformide kava. Kuid seda kava ei suudetud kunagi ellu viia. Selleks oli vaja parlamendi nõusolekut, selleni aga ei jõutud. Arvati, et parlament nii-kui-nii kavaga ei ole päri, sest ettepanud kavatsused paistsid paljudele liig radikaalsetena, mistõttu kava läbisurumine parlamendis oleks viinud peaaegu ülepääsematute raskusteni; niisugust kibedat sõda parlamendis aga tol ajal ei soovitud mitmesugustel kaaluvatel põhjustel.

Vahepeal on ka Ameerika Ühisriikide elu-olus palju muutunud ja praegu ei olevat seal enam tarvidust sarnase laialdase reformi järgi, nagu seda välja töötati president Hardingi päevil. Kõigepealt on viimaste aastate jooksul juba nii-kui-nii mõned hädavajalised ümberkorraldamised ametiasutustes läbi viidud ja siis pole ka olulist vajadust mõnede reformide järgi, mis omal ajal ette pandi eelpoolmainitud komisjoni poolt.

Kui endise reformide kava väljatöötamise komisjoni liige, tunneb president Hoover väga hästi ametiasutuste tööd. Kõneldakse isegi, et praegune president tunneb riigiaparaate hoopis paremini kui vastavad ministrid — nii hästi vanad, kui uued, juba Hooveri poolt ametisse määratud ministrid. Selles mõttes (ja veelgi paljudel teistel põhjustel) loetakse Hooveri eeskujuliseks presidendiks. Võib

olla on tema esimene Ühisriikide president, kes on teadlik riigiasutuste töö ja ülesannete suhtes ja Ameerika lehed on sellele uhked, seades mõnikord tähendatud mõttes president Hooveri eeskujuks Euroopa riikide riigipeadele. Selge igitahes on, et siis, kui leitakse, et vana valitsuse seadus veel praegu on maksev, hakatakse otsekohe läbi viima uuendusi ja muudatusi ametiasutuste töös, selle tagatiseks on praeguse presidendi isik. Uuendused viiakse sarnasel korral läbi presidendi käsuga ja mitte parlamendi kaudu.

Lõpuks võiks veel paari sõnaga puudutada küsimust, mispärast on just eriti tähtis uuenduste läbiviimine presidendi käsuga, mitte aga harilikus, s. o. seadusandlikus korras. Peapõhjuseks ei tohiks siin olla tarvilik kiirus. Iseenesest on kavetatud reformid küll tarvilikud, selles mõttes on avalik arvamine Ameerika Ühisriikides peaaegu ühel arvamisel. Kuid raha puudus ega muud sarnased põhjused ei sunni asja läbiviimisega kiirustama. Ja tõesti, küsimuse lahendamine president Hooveri poolt soovitud korras näib olevat vajalik teistel põhjustel. Ametiasutuste ümberkorraldamisel langeb alati ja kõigjal välja teatud arv ametnikke, see on ju ikka üheks muudatuste sihiks. Ühisriikide parlamendis aga on hulk liikmeid (just valitsevas erakonnas), kellele sugulased, head tuttavad, tuttavate tuttavad jne. jne.

seisavad riigiteenistuses. Koosseisude kärpimisel tekivad otsekohe isikliku koosseisu küsimused päevakorrale. Et aga mitte kaasa aidata heade sõprade, tuttavate ja sugulaste äkilisele vallandamisele riigiteenistusest, lüüakse Ühisriikide parlamendis alati ägedaid lahinguid, kui on päevakorras mingisugused ametiasutuste koosseisude vähendamise küsimused. Siin tuleb tähendada, et Ühisriikides pannakse ametisse võimalikult oma erakonna mehi, s. o. kas vabariiklasi või demokraate. Kui lahkub, näiteks, mõni demokraatlik president ja tema asemele tuleb vabariiklik president, siis ei lahku Ühisriikide korra järgi ametist üksi demokraatlikud ministrid ja nende abid, vaid ka teised kõrgemad ametnikud, kes kuuluvad demokraatide parteisse, ja aja jooksul ka teised ametnikud. Kõige selle tõttu on siis ka valitseva erakonna parlamendi rühma ja vähemalt juhtivate riigiametnikkude vahel tihe side olemas — sõprus, tutvus, sugulus jne. Loomulikult on niisuguses olukorras ränk lahendada koosseisude kärpimise küsimusi. Ja seepärast võib vähegi tulutoovat ja tagajärjerikast tööd ametiasutuste ümberkorraldamise alal ära teha ainult isik väljaspool parlamenti, viimasest mööda minnes, seetõttu suudab selliseid asju lahendada ainuüksi Ameerika Ühisriikides selle riigi president oma käsuga. R. S.

Kehalisest kasvatusesest politseis.

Seni tuntakse meil politseis kehalist kasvatust rohkem spordi nime all. Sportimist aga mõistetakse massis harilikult kui rekordspordi harrastamist. See rekordspordi harrastamise mõiste juurdumine on tingitud sellest, et kehakasvatustulist tööd näeb kõrvaltvaataja ainult võistluste näol.

Praegu on politsei kehakasvatuse arendamine E. P. K. O. liidu juhtida. Mina ei saa liidu õnneliku ja õige nime valikust vaikides mööda minna, et seega mitte näitamata jätta seda tervet ja nimes täpsustatud suuna kehakasvatuse alal. Politseil ei ole mingisugust spordiliitu, vaid ainult kehakasvatuseorganisatsioonide liit. Ka on allorganisatsioonide, enamuses spordiringid, nimetustes antud õige nimetus.

Kui meil nüüd politseis kehakasva-

tusorganisatsioon nii otstarbekohaselt on organiseeritud, siis peaks töö täies hoos käima. Tegelikult on see aga teisiti. Passiivsus politseis, kus amet otsekohe igalt liikmelt nõuab jõudu, kiirust, vastupidavust jne., on lubamatu. Õige oleks, kui meie politseis ka kehakasvatustööd samuti saaks nõutud, kui üldiste teadmiste täiendamist, missugused juba katsetatakse vastavate komisjonide läbi. Ma ei ole küll prohvet, kuid usun, et tulevikus politseiteenistusse astumisel ja edaspidi norme jooksumine ja teistel aladel saab nõutud, kuid see on tuleviku asi.

Kuidas saame meie, nüüdisaegsed, nii kaugele, et kehakasvatustööd enda juures teostama hakkaksime. Mõni arvab, võib olla, et ainuke pääsetee on kohe toast välja joosta, teatav maa sörkides ära katta, midagi, kas või kivi, visata,

paar hüpet teha ja siis on nädalaks ajaks rahu. Teine arvab, et puuduvad abiõud, kas tõstekang või paaripuudaline pomm, ja senikaua, kui seda ei ole, ei saa midagi teha. Kolmas lööb käega, kus seda ikka nõuda saab. Ja kui korraldada ankeet, siis võiks leida küll palju ootamatut vastustes.

Kindlasti on igal isikul, kes tõsisemalt asja võtab, oma teatud arvamine

kehakasvatuse kohta tekkinud, mis isenesest juba edusammu tähendab. See pärast tuleb neil, kes end veel sugugi kehakasvatuse küsimustes pole arendanud, esialgu vähemalt niikaugemale jõuda, et nemad kehakasvatustööd jälgima hakkaksid. See jälgimine toob enesega kaasa asjatundlikkust, mis omakord huvi äratav ja jälgijast kindlamõistelise kehakasvatuse pooldaja arendab. —m.

Spordi alalt.

Cup final teatejooks Tallinna-Harju prefektuuri ja politseikooli vahel.

Pühapäeval, 26. mail s. a. korraldas Tallinna politsei spordiring traditsioonilise ümber linna teatejooksu 10 × 500 mtr. Võistlus oli eelmiste aastate eeskujul prefektuuri ja politseikooli vaheline hõbekarika peale, mida Pika tänava ärimehed olid annetanud varem aastail ja mille puhul nüüd viimast korda jõudu katsuti. Ilm oli võistlusteks kõigiti kena ja seepärast ka võistluste tulemused head. Võistlust külastasid ja jälgisid suure huviga minister T. Kalbus, politsei-abidirektor J. Sooman, politsei-inspektor A. Tamman, Tallinna-Harju prefekt V. Rotenbork, politseikooli direktor E. Mets ja teised.

Võistluse alul õnnestus prefektuuril võtta enda kätte initsiatiiv ja seda viia lõpuni. Nii läbistas prefektuuri nimel konstaabel K. Laurson esimesena finišilindi, ajaga 11 min. 41,3 sek., teisena po-

litseikooli nimel abikomissar H. Tann, ajaga 12 min. 03,8 sek.

Jooksu võitja, prefektuuri meeskonnas startisid: Villo, Luik, Sihv, Torbek, Teearu, Steinberg, Kurm, Pupart, Laupman ja Laurson. Politseikooli esimeses meeskonnas startisid: Soonberg, Toom, Kessler, Pintman, Pikman, Zängov, Neggo, Kanep, Karlson ja abikomissar Tann.

Rändava hõbekarika omandas jäädavalt prefektuur, mille võitjale meeskonnale üle andis minister T. Kalbus, soovides üldisele sportlasele tegevusele head tahet ja õnne. Peale selle jagas hr. minister individuaal-auhindu kolmele esimesele meeskonnale.

Kokkuvõttes võib võistluste tulemusega olla rohkem kui rahul ja nimetada neid headeks, sest tänava oli teatejooksu aeg tunduvalt parem eelmisest aastast.

R. K.

Ametlik osa.

Politseidirektori käsukirjaga 22. maist s. a. nr. 3.

on Viru-Järva abiprefektuuri konstaabel Herbert Peterson vabastatud ametist oma palvel, arvates 20. maist s. a.

Piirivalve valitsuse ülema käsukirjaga 27. maist s. a. nr. 59.

avaldatakse kaitseministri käsukiri nr. 172 — 3. V. 29:

„Avaldan teadmiseks vabariigi ohvitseride keskkogu korralisel üldkoosolekul 27. aprillil s. a. valitud ohvitseride keskkogu juhatuse ja revisjoni-komisjoni koosseisu: Esimees kindral-major A.

Tõnisson; abiesimees kindral-major T. Rotberg; liikmed: kolonel H. Kurvits, kapt. leitn. V. Martson ja kolon. E. Kubbo; juhatuse liikme kandidaadid: kolonel H. Kauler ja major E. Morladt; revisjoni-komisjoni: kindral-major E. Põlder, kol.-leitn. K. Trakmann ja major F. Tõnso; kandidaadid: major J. Vellerind ja kolonel V. Marder.

Politseipeavalitsuse poolt on antud load:

Laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks Ernst Danieli p. Nassar'ile — Petseris, Turu pl. nr. 11, maksvusega 5. aprillini 1930. a.

Laskemoonaga kauplemiseks, välja arvatud kuulipüsside, revolvrите ja kõigi automaat-laskeriistade padrunid, Edgar Peebu p. Ottasele, Suures Jaanis, Tallinna tän. nr. 5, maksvusega 4. maini 1930. a.

August Jakobi p. Eichele on luba antud laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks ning laskeriistade parandamiseks Võrus, Kreutzvaldi tän. 36, maksvusega 29. maini 1930. a.

Laskeriistade parandamiseks Karl

Karli p. Kanepile — Otepää alevis, Pärnu tän. nr. 6, maksvusega 6. maini 1930.

Politseidirektori määrustega on tühistatud: Vana Otepää vallas elutseva Karl Mari p. Lausingi laskeriistaluba jahipüüsi hoidmise ja kandmise osas, Tallinnas, Vabriku tn. nr. 49—13 elutseva Oskar Jaani p. Kanguri, Võlla vallas, Soomra külas elutseva Jaan Jüri p. Vinteri ja Elva alevis elutseva August Mardi p. Nigoli laskeriista hoidmise ja kandmise load.

Välismailt.

Kui kelm kõneleb tõtt.

Ühel laupäeval ilmus Buenos-Airesis Chrysleri autode ärisse, mis asub südalinnas ja on selle linna suuremaid ärisid, keegi hästi rietatud noormees ja avaldas soovi osta ilusat autot. Mehel oli rutt ja varstigi oli Chrysler-Imperial-auto välja valitud, mida noormees soovis osta, see maksis 25.000 krooni ja oli ilusaimad äris olevaid autosid. Ostja andis äriomanikule tseki auto hinna tasumiseks. Tseki ei tahetud aga vastu võtta, sest pangad olid juba suletud hilise aja tõttu. Mees oli veidi haavatud ja seletas, et tema ei olevat sellega harjunud, et teda kahtlustatakse, kuid tähendas, et tema kohta võivad äriomanik teateid koguda ka telefoni teel. Omanikku meelitas hea ja kiire äri ja tema päriske teateid ostja kohta. Saadud andmed rahuldasi meest täiesti ja tema otsustas siis ilusa auto ära müüa tseki vastu. Mõni tund hiljem sõitis sama äri ette sama auto, kuid juba ilma hästirietatud noorhännata. Tüüri juures istus keegi teine meesterahvas, kes tuli ärisse ja palus oma autot veidi üle vaadata, sest mootoris olevat mingisugune rike. Kui uult autoomanikult küsiti, millal ja kellelt on tema ostnud sõiduki, vastas see avameelselt, et tegemist on juhusliku ostuga. Tema olevat auto ostnud ühelt noorelt inimeselt, kes ise ei olevat veel saanudki autot kasutada. Auto eest olevat tema maksnud 5000 krooni. Müüja olevat saanud telegrammi Montevideost ja pidavat kiiresti ära sõitma, mistõttu siis ka auto ostmine olevat sündinud vähese raha eest. Müüja sõitvat, tema enese jutu järgi, arvatavasti Montevi-

deost Euroopasse, kuhu temal tulevat jääda pikemaks ajaks. Äriomanikule oli asi selge. Uue autoomaniku vastu ei saanud tema midagi ette võtta, pärisostja aga oli temale nähtavasti annud katmatu tseki. Nüüd oli kõigepealt vaja kätte saada pärisostja. Aega oli veel, sest aurik läks Montevideosse alles õhtul. Politsei abil leiti aurikul ka tõesti ostja. Kui viimaselt küsiti, kas see vastab tõele, et tema müüs vastostetud auto edasi ühe viiendiku hinnaga, vastas mees jaatavalt. Kui temalt päriti, mis pärast tema auto nii ruttu ja nii halbadel tingimustel edasi müüs, vastas mees, et tema võib oma autoga teha, mis ta tahab ja ei tarvitse selleks küsida kelleltki mingisugust luba. Nüüd näis äriomanikul asi igapidi selge olevat ja ta palus politseid võtta petis vahi alla. Ostja tegi kurja näo ette ja küsis omalt poolt, kas äriomanik suudab võtta vastutust sarnase toimingu eest endale. Ostja pidavat ilmingimata sõitma otsekohe Montevideosse, vastasel korral kaotavat tema 150.000 krooni, s. o. käsiraha sõlmitud lepingu eest. Ostja küsis siis päris konkreetselt, kas äriomanik kohustub maksma kahjutasu. Äriomanik vastas tunnistajate ees suure naeruga, et tema on nõus maksma kõik kahjutasud, sest sarnast lubadust oli tal kerge anda, oli ju silmnähtavalt tegemist petisega. Suur oli aga ärimehe imestus, kui järgmisel esmaspäeval tsekk panga poolt sõnalausumata lunastati. Mees ruttas politseisse, et vahi alt vabastada autoostja. Teda viidi vahiallavõetu juure, keda tema palus südamest andeks juhtunud eksituse pärast. Autoostja ei teinud aga

väljagi vabandustest, vaid juhtis äriomaniku tähelepanu lubadusele, mis tema andis tunnistajate ees. Viimane pakkus ostjale teise, samasuguse auto kingina, kuid vahiallavõetu loobus niisuguse kingituse vastuvõtmisest. Äriomanik kauples nii palju kui suutis, kuid see kõik ei parandanud olukorda, tal tuli kahjutasu maksta, ainult summa kohta lepiti lõpuks kokku ja määrati see veidi väiksem esialgsest nõudmisest. On muidugi selge, et tegemist oli petisega, kuid viimane oli asja ise ja oma abiliste kaudu nii osavasti ajanud, et keegi võim ei suutnud kelmile midagi teha ja ausat äri meest tema vastu kaitsta. Äriomanikul tuli maksta 130.000 krooni ja kanda peale selle veel kaaskodanikkude ja eriti konkurentide pilkeid. Kui äriomanik poleks areteerimist nõudnud, oleks keegi kelmi abilistest kindlasti raha esmaspäeval pangast välja võtnud enne kui äriomanik oleks suutnud oma tseki ette näidata.

Usklikud röövlid.

Mõne aja eest tungisid röövlid Chicagos ühte juutide sünagoogi, kus parajasti peeti jumalateenistust ühenduses Rumeenia aastapäevaga. Sünagoogis viibis muu seas ka Rumeenia saadiku esindaja, Rumeenia konsul Chicagos, kõrgemad kohalikud riigiametnikud, omavalitsusesindajad, tähtsad kaubanduse ja tööstuse esindajad, pangaomanikud jne. Röövlid sundisid sünagoogis viibijaid astuma seinte ääre ja hakkasid siis nende taskuid tühjemaks. Üldse olevat hulljulgete kurjategijate saagiks langenud umbes 7000 dollarit, osalt sularahas, osalt väärtasjades. See vahejuhtumine kestis umbes pool tundi. Röövlid, kellede väljanägemine olevat juudisarnane olnud, kadusid sama tähelepanematult nagu nad ilmusidki. Huvitav aga kõige selle sündmuse juures on see asjaolu, et kurjategijad andsid tagasi rabbile temalt võetud rahatasku ühes seal leiduva 22 dollariga.

Liikumisõnnetused Hamburgis.

Nagu teada, kuulub suuremates linnades tänavliikumise reguleerimine välispolitsei raskemate ja vastutusrikkamate ülesannete sekka. Liikumise politsei teenistusse võetakse ainult isikud, kes on täitsa terved, kes on otsustamisvõimelised, kelle närvid on absoluutselt

korras jne. Neid politseinikke õpetatakse välja tänavliikumise reguleerimise alal — sarnased kursused kestavad mõnel pool võrdlemisi kaua. Kuid see kõik muidugi veel ei aita, sest politseinik võib küll kaasa aidata õnnetujuhtumite arvu vähendamisele, kuid neid juhtumeid tema kaotada ei saa, siin ripub kõik sõitjast ja jalakäijast. Hamburgis, kus tänavliikumine on õige elav, kus see liikumine iga aastaga vahetpidamata suureneb, suureneb ka alatasa õnnetujuhtumite arv, mis on ühenduses tänavliikumisega. Nii tõusis, näiteks, sarnaste juhtumite arv 1928. a. viimasel veerandil Hamburgis 3156 peale. Liikumisõnnetuste tekitajaks olid samal ajal: 2591 korral autod (nende seas 549 taksoautot), 194 korral mootorrattad, 742 korral trammid, 325 korral voorimehed, 642 korral jalgrattad, 555 korral jalakäijad jne. Silma paistab nende arvude juures võrdlemisi suur õnnetujuhtumite arv, mille tekitajaks jalgrattad, mis on seletatav seega, et Hamburgis sõidetakse õige palju jalgratastel, ja samuti suur jalakäijate arv, kelle süü läbi on tekkinud liikumisõnnetused. Nende õnnetuste juures kannatasid muidugi ka paljud inimesed: surma sai kokku 33 isikut, raskesti sai haavata 301 inimest ja kergesti vigastada 1318 isikut.

Alkohol ja Jaapani politseinikud.

Uue Jaapani keisri kroonimisel kerkis päevakorrale ka küsimus, kas ei peaks politseiametnikud, arvesse võttes nende suurt tööd kroonimispäeval ja -pidustustel avaliku korra alalhoidmisel ja kaitsmisel, loobuma täitsa alkoholiliste jookide tarvitamisest senini, kui kõik pidustused möödas. See on ka arusaadav, sest neil päevil pidutses terve Jaapani riik ja politsei järgi tunti kõikjal tarvitud. Siiski ei tehtud politseiametnikudele vastav korraldus, sest selgus, et politseiametnikud ise oma vastavate kutseorganisatsioonide kaudu ja abil olid otsuseks teinud suurtel pidustustel üldse alkoholi mitte tarvitada. Sarnane otsus maksis juba varem ja sellest peeti täpselt kinni ka kroonimispidustustel. Juure võiks veel lisada, et politseinikkude üldarv Jaapanis on praegu 60.000 ümber.

Politiiliste rinnamärkide kandmise keeld.

Praegusaja Saksamaal, kus võitlus üksikute poliitiliste parteide vahel eriti

terav, on kombeks saanud kanda kõik-suguseid rinnamärke, mis peavad näi-tama kandja kuuluvust ühte või teise parteisse. Sakslased on alati suurt rõh-ku pannud sarnastele välistele tunnus-märkidele, kuid praegu, mil käimas võit-lus demokraatliku korra ja vabariigi eest monarhistliku korra pooldajate vastu, on asi eriti halb. On arusaadav, et märke on hakanud suuremal arvul kandma ka ametnikud, nende seas ka politseiamet-nikud. Saksamaal on pealegi enam-vähem kõik ametnikud parteitegelased, vähemalt ei leidu palju ametnikke, kes ei kuuluks mõnesse poliitilisse parteisse. Selle tagajärjel aga võis senini tihti nä-ha politseinikku mõne partei rinnamär-giga. Et nüüd ametnikud ja eeskätt po-litseiametnikud seisavad terve rahva teenistuses, et nad peavad õiglaselt ja erapooletult talitama kõikide kodanik-kude suhtes ja et rinnamärgi kandmise-ga võiks mulje tekkida, nagu poleks märgikandja erapooletu kõikide vastu, pandi maksma kord, millega ära keela-takse ametnikkudele poliitiliste parteide rinnamärkide kandmine.

Mõnd autodest välismail.

Poolas panid hiljuti mõned linnaoma-valitsused maksma sundmääruse, mille-ga autojuhtidele keelatakse tarvitada elektrisignaali autol ja lubatakse tarvi-tada ainult sarvsignaali. Niisugus-te sundmääruste maksmapanemist nõu-dis just politsei tänavliikumise hädaohu vähendamiseks. Elektrisignaaliid on tih-ti nii valjud, et jalakäija selle asemel, et nende kaudu hoiatust saada, lihtsalt eh-mub ja ehmunult tänaval seisma jääb, mille tagajärjeks ongi õnnetu juhtum. Pealegi tekitavad elektrisignaaliid palju üleliigset kära, mis samuti pole soovitav. Saksamaal kasvab autode arv vahetpi-damata, nagu igalpool maailmas: 1. jaanuariks 1929. a. oli seal kokku juba 1.034.000 autot, s. o. umbes 10% rohkem kui pool aastat tagasi. Kuigi see juure-kasv veel väga suur ei ole, kui seda, näiteks, võrrelda Ameerika Ühisriikides valitseva olukorraga, siis on ta siiski õige tunduv. Kõige suurem on vist au-tobuste juurekasv: viimase viie aasta jooksul on autobuste arv tõusnud viie-kordseks võrreldes 1923. a. Sellest juurekasvust annab parima pildi saksa posti tegevus. Kuna post 1923. a. oma 908 autobusega toimetas edasi 1,74 mil-

jonit reisijat ja sealjuures maha sõitis 9491 km., oli posti kasutada olevate au-tobuste arv reisijate jaoks 1928. a. juba 3038, milledega toimetati edasi üle 65 miljoni inimese, kusjuures maha sõideti kokku 34.000 kilomeetrit. — Saksamaa arvud on aga tühised, kui neid võrrelda Ameerika Ühisriikide omadega. Ühisrii-kides on praegu ümmarguselt 90.000 au-tobust, mis kuuluvad osalt eraisikutele, osalt ärilistele ettevõtetele — aktsiaselt-sidele ja osalt riigile. Huvitav on Ühis-riikides veel see, et mõnede liinide pik-kus, kus liiguvad autobused, on 1000 ku-ni 1500 kilomeetrit: sarnaseid autobuse-liine ei leidu vist enam kusagil mujal maailmas. — Inglismaal otsustati mõne aja eest toime panna liikumise lugemine. Viimast korda toimetati sarnane luge-mine 1925. a. Lugemine seisab selles, et maanteedel (ja ainult maanteedel, lin-nade tänavad ei tule arvesse) loetakse sõidukite arv, mis teatud aja jooksul tea-tud punktist mööda sõidavad; arvesse võetakse sealjuures niihästi autod, au-tobused, mootorrattad, trammid, kui ka jalgrattad ja hobusõidukid. Lugemist korraldab Inglise teedeministeerium. Punktide üldarv, kus lugemist toimetatakse, on 5000, kusjuures lugemist toi-metatakse kella 6 kella 22-ni. Lugemi-sest võtab üldse osa 15.000 inimest, sest lugemine kestab muidugi ainult üks päev ja seda korraldatakse üle maa. Igas punktis on üks isik, kes arvestab möö-dasõitvaid sõidukeid. Ainult Londoni ja teiste suurlinnade läheduses ja tähtsamatel ristteedel seisab rohkem isikuid. Lugemist korraldatakse selleks, et saa-da täpset pilti liikumisest, s. o. et selgu-sele jõuda, kus on liikumine suurem ja kus see on väiksem. Ärariippuvalt luge-mise tulemustest hakatakse ka maan-teid parandama ja ümber korraldama: laiendama, kardetavaid kurve paranda-ma ja suuremaks tegema jne. — Nõuko-gude Venemaal peeti hiljuti Harkovi linnas ühingu „autotänavad“ kongress, mille peamine oli autoteede parandami-ne ja kordaseadmise Ukrainas. Praegu on Ukraina maanteede üldpikkus 208.000 kilomeetrit, sealjuures aga ei kõlba need teed sugugi autodele sõitmiseks, nii et võib öelda, et ainult 2% on enam-vähem kõlbulikud autode liikumiseks. See on muidugi ebaloosulik olukord, mida ta-hetakse kiirelt ja energiliselt parandada. Otsustati katsuda lähema viie aasta

jooksul korda seada vähemalt 33.000 kilomeetrit maanteed, nii et autodele kõlbaks sõitmiseks tulevikus umbes 17% maanteed üldarvust.

Kirjavastusi.

R. L. „Tänavvõitlusest“ ei lähe.

K. K. „Tsiiviilnõue kriminaalprotsessis“ ei lähe.

„Eesti Sõitseilehe“ kaastöölised.

On ilmsiks tulnud, et üksikud politseiametnikud, „E. Politseilehe“ kaastöölised, artiklite kirjutamisel on rängasti eksinud teenistuskorra vastu (näit. avaldanud salajaste või mitteavaldamiseks määratud ringkirjade, käsukirjade jne. sisu). Toimetus loeb enda kohuseks kaastööliste teatavaks teha, et niisugustel kordadel ei hoita autori nimi saladuses. **TOIMETUS.**

Väljaandja: **Kohtu- ja siseministeeriumi administratiiv-ala kirjastus.**

Vastutav toimetaja: **E. Maddison.**

Tegev toimetaja: **O. Angelus.**

K u u l u t u s i.

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised tunnistused:

- A d a m s o n**, Gustav Andrese poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 11192, välja antud 6. jaanuaril rügemendi ülemalt.
- P a l u t a j a**, Jaak Hansu poeg, laskeriistaluba nr. 2445, välja antud Pärnu abiprefektilt 20. 11. 25 a.
- T i i t s**, Otto Jaani poeg, hobusepass nr. 343, välja antud Tarvastu vallavalitsusest 13. 1. 21 a.

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised isikutunnistused:

- K u h l b e r g**, Aleksander Johani poeg, välja antud Tallinna 4. jaoskonna politseikomissarilt 25. 5. 28 a. nr. 225.
- A s s m a n n**, Alma Jaani tütar, välja antud Einmanni vallavalitsuselt 16. 1. 20 a. nr. 535.
- P e r t**, Maria Mardi tütar, välja antud Tallinna linna politsei 4. jaoskonna ülemalt 27. 3. 20 a. nr. 11627.
- V e b e r**, Heinz Gustavi poeg, välja antud Tallinna linna 4. jaoskonna politseikomissarilt 3. 10. 27 a. nr. 1097.
- M o o r**, Otto Otto poeg, välja antud Tallinna politsei 4. jaoskonna ülemalt 5. 12. 1922 a. nr. 73.

- S i v i**, Salme Jaani tütar, välja antud Roela vallavalitsuselt 18. 12. 19 a. nr. 420.
- E h k m a n n**, Amalie Joosepi tütar, välja antud Tallinna linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 13. 3. 25 a. nr. 915.
- P o m e r a n z**, Artur Jaani poeg, välja antud Tallinna 4. jaoskonna politseikomissarilt 2. 10. 28 a. nr. 858.
- V a l t e r**, Leena Tõnu tütar, välja antud Tallinna linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 13. 5. 21 a. nr. 13933.
- U n n a m**, Mihkel Aleksandri poeg, välja antud Tallinna 4. jaoskonna politseikomissarilt 17. 10. 28 a. nr. 915.
- L o p a t i n a**, Elsa Jüri tütar, välja antud Tallinna 2. jaoskonna politseikomissarilt 2. 6. 27 a.
- V e i s s**, Gertrude Roberti tütar, välja antud Tallinna linna politsei 4. jaoskonna ülemalt 17. 4. 25 a. nr. 1007.
- I l v e s**, Anna-Marie Juhani tütar, välja antud Lähtru vallavalitsuselt 9. 9. 27 a. nr. 198.
- R a n t s l i**, Artur Hansu poeg, välja antud Tallinna linna politsei 4. jaoskonna ülemalt 14. 5. 24 a. nr. 787.
- P u n g**, Kristjan Karli poeg, välja antud Tallinna 4. jaoskonna politseikomissarilt 13. 10. 28 a. nr. 900.
- L i i k**, Johanna Georgi tütar, välja antud Tallinna linna politsei ülemalt 5. 2. 20 a. nr. 5025.

- Veske, Voldemar Madise poeg, välja antud Tallinna linna politsei 5. jaoskonna ülemalt 26. 9. 25 a. nr. 2226.
- Kustik, Rosalie Mihkli tütar.
- Sipelgas, Helmut Ernsti poeg, välja antud Tõrva jaoskonna politseikomissariilt 1928 a.
- Tuttelberg, Gertrud Ferdinand-Pauli tütar, välja antud Tallinna linna politsei 4. jaoskonna ülemalt 1. 12. 22 a. nr. 53.
- Kasker, Olga Antoni tütar, välja antud Tallinna linna politsei 4. jaoskonna ülemalt 28. 10. 24 a. nr. 1716.
- Luupe, Uno Aleksandri poeg, välja antud Tallinna 4. jaoskonna politseikomissariilt 17. 8. 28 a. nr. 598.
- Hansen, Herman Jüri poeg, välja antud Enge vallavalitsuselt 26. 11. 29 a. nr. 184.
- Tomson, Maria Mihkli tütar, välja antud Tahkuranna vallavalitsuselt 3. 5. 1922 a. nr. 502.
- Kukk, Eliise Johani tütar, välja antud Tammiste vallavalitsuselt 24. 12. 19 a. nr. 92.
- Ulf sack, Rudolf Jüri poeg, välja antud Palmse vallavalitsuselt 30. 9. 21 a. nr. 1073.
- Kukk, Andres Andrese poeg, välja antud Tori vallavalitsuselt 7. 8. 28 a. nr. 114/010496.
- Allikas, Marie Jaani tütar, välja antud Orajõe vallavalitsuselt 21. 11. 19 a. nr. 3.
- Rennebaum, Elfriede Augusti tütar.
- Tiido, Johannes, välja antud Tartu linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 18. 10. 1924 a. nr. 3559. (21928)
- Reinik, Jaan, välja antud Rae vallavalitsuselt 1920 a. nr. 472. (21929)
- Mardi, Sinaida, välja antud Tallinna linna politsei 5. jaoskonna ülemalt 16. 2. 1922 a. nr. 15276. (21930)
- Järvan, Otto, välja antud Harku vallavalitsuselt. (21931)
- Meriküll, Jakob, välja antud Vääna vallavalitsuselt 13. 3. 20 a. nr. 524. (21932)
- Hansman, Liisa, välja antud Viimsi vallavalitsuselt 4. 2. 20 a. nr. 308. (21934)
- Trump, Triina, välja antud Tallinna linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 1919 a. (21935)
- Espe, Elviine-Juliane, välja antud Rae vallavalitsuselt 29. 12. 19 a. nr. 252. (21936)
- Olmberg, Elmar, välja antud Rae vallavalitsuselt 1920 a. nr. 1019. (21937)
- Luks, Johannes, välja antud Tallinna 3. jaoskonna politseikomissariilt 11. 3. 27 a. nr. 4346. (21938)
- Pärtel, Ida-Alviine, välja antud Pärnu linna politsei jaoskonna ülemalt 16. 10. 1924 a. nr. 1182. (21939)
- Rõks, Katariina, välja antud Kabala vallavalitsuselt 15. 10. 27 a. nr. 314. (21940)
- Vailk, Aleksander, välja antud Saue vallavalitsuselt 25. 9. 25 a. (21941)
- Pallas, Ernst, välja antud Tallinna 2. jaoskonna politseikomissariilt 2. 3. 26 a. nr. 327. (21942)
- Tõnsikärsna, Ernst Jakobi poeg, välja antud Moisekatsi vallavalitsuselt 11. 5. 20 a. nr. 511.
- Palkov, Juuli Peetri tütar, välja antud Räpina vallavalitsuselt 10. 2. 1920 a. nr. 826.
- Kooskora, Ernst Samueli poeg, välja antud Koiola vallavalitsuselt 2. 3. 26 a. nr. 30.
- Paul, Vladimir Mironi poeg, välja antud Tartu linna 1. jaoskonna politseikomissariilt 1. 11. 27 a. nr. 1165.
- Siilanarusk, Rudolf Gustavi poeg, välja antud Räpina vallavalitsuselt 3. 6. 1920 a. nr. 2199.
- Ditmann, Jakob Jakobi poeg, välja antud Undla vallavalitsuselt 2. 5. 23 a. nr. 95.
- Rebbas (Rebane), Elviine Anna tütar, välja antud Pada vallavalitsuselt 20. 12. 1919 a. nr. 901.
- Neudorf, Jakob Jaani poeg, välja antud Vana-Vändra vallavalitsuselt 15. 12. 19 a. nr. 134.
- Lüüde, Joannes Gustavi poeg, välja antud Mäetaguse vallavalitsuselt 6. 6. 21 a. nr. 1413.
- Saks, Arnold Mihkli poeg, välja antud Mäetaguse vallavalitsuselt 20. 9. 20 a. nr. 1213.
- Ankon, Juhan Jaani poeg, välja antud Haljala vallavalitsuselt 22. 2. 27 a. nr. 511.
- Leppik, Peeter Anu poeg, välja antud Kõo vallavalitsuselt 16. 3. 27 a. nr. 516.
- Koppel, Juhan Jaani poeg, välja antud Sootaga vallavalitsuselt 29. 1. 20 a. nr. 99.
- Anderson, Juuli Tõnu tütar, välja antud Kabala vallavalitsuselt 12. 12. 19 a. nr. 61.

- Vakker Gerda, välja antud Aaspere vallavalitsuselt 30. 8. 21 a. nr. 1901.
- Busch, Tiido Jaani poeg, välja antud Narva 1. jaoskonna politseikomissariilt 19. 6. 27 a. nr. 392.
- Krüner, Verena Gustavi tütar, välja antud Uue-Antsla vallavalitsuselt 29. 12. 1919 a. nr. 255. (43500)
- Lampson, Mathilde Eduardi tütar. (43551)
- Meesak, Anna Kristjani tütar, välja antud Väna-Põltsamaa vallavalitsuselt 16. 1. 20 a. nr. 428. (43552)
- Sittik, Peeter Johani poeg, välja antud Vaabina vallavalitsuselt 28. 2. 20 a. nr. 534. (43554)
- Valge, Jaan Kusta poeg, välja antud Saru vallavalitsuselt 30. 12. 24 a. nr. 60. (43556)
- Abram, August Hansu poeg. (43561)
- Abram, Nelly Hansu tütar. (43562)
- Aunmann, Johanna Mooritsi tütar, välja antud Liigvalla vallavalitsuselt 18. 1. 20 a. nr. 287. (43563)
- Palm, Leena Jaani tütar, välja antud Tudulinna vallavalitsuselt 1. 12. 19 a. nr. 359.
- Schmidt, Johannes Tõnise poeg, välja antud Pajusi vallavalitsuselt 12. 5. 20 a. nr. 778.
- Russman, Heinrich Antoni poeg, välja antud Voka vallavalitsuselt 12. 12. 19 a. nr. 217.
- Valgepea, Jaan Mihkli poeg, välja antud Vaivara vallavalitsuselt 4. 2. 20 a. nr. 369.
- Sõerd, Evald, välja antud Narva 2. jaoskonna politseikomissariilt 23. 12. 27 a. nr. 853. (43566)
- Pinsel, Juhan Jaani poeg, välja antud Laiksaare vallavalitsuselt 28. 12. 25 a. nr. 527.
- Laks, Tõnis Ado poeg, välja antud Väna-Kariste vallavalitsuselt 8. 4. 24 a. nr. 41.
- Tisch, Paul Hansu poeg, välja antud Adavere vallavalitsuselt 18. 10. 28 a. nr. 294.
- Kiidron, August Mihkli poeg, välja antud Kooraste vallavalitsuselt 23. 5. 29 a. nr. 755. (43568)
- Steinberg, Julius Johani poeg, välja antud Valga maakonna politsei ülemalt 12. 12. 25 a. nr. 1027.
- Saar, Richard Hendriku poeg, välja antud Tõlliste vallavalitsuselt 21. 3. 22 a. nr. 358.
- Lehová, Karl Mardi poeg, välja antud Varangu vallavalitsuselt nr. 598.
- Ersto, Emilie Jüri tütar, välja antud Sooru vallavalitsuselt 6. 1. 19 a. nr. 260.
- Lentso, Miina Jüri tütar, välja antud Kuigatsi vallavalitsuselt 6. 8. 20 a. nr. 946.
- Luksepp (Ivan), Rosalie Peetri tütar, välja antud Kuigatsi vallavalitsuselt 16. 12. 19 a. nr. 71.
- Pikk, Eduard Vidriku poeg, välja antud Raudtee-politsei ülemalt 18. 12. 19 a. nr. 3494.
- Berg, Voldemar Franzu poeg, välja antud Valga jaoskonna politseikomissariilt 29. 1. 27 a. nr. 1936.
- Laatsarus, Katariina Jaani tütar, välja antud Valga linna politsei ülemalt 28. 1. 20 a. nr. 5911.
- Karro, Pauliine Andrei tütar, välja antud Valga maakonna politsei ülemalt 3. 1. 1920 a. nr. 3266.
- Kroon, Kristjan Karli poeg, välja antud Valga maakonna politsei ülemalt 12. 9. 1922 a. nr. 188.
- Kallis (nüüd Karro), Helmi Mihkli tütar, välja antud Valga linna politsei ülemalt 14. 12. 19 a. nr. 1733.
- Lipp, Emilie Peetri tütar, välja antud Valga maakonna politsei ülemalt 3. 6. 22 a. nr. 11014.
- Lammass, Andres Liisa poeg, välja antud Sangaste vallavalitsuselt 2. 10. 23 a. nr. 100.
- Teimann, Hilda Karli tütar, välja antud Kuigatsi vallavalitsuselt 13. 12. 21 a. nr. 1355.
- Tamm, Jüri Jüri poeg, välja antud Suure-Kõpu vallavalitsuselt 10. 12. 19 a. nr. 1.

KUULUTUS.

Väike-Maarja jaoskonna politseikomissar Viru maal annab teada, et 4. juunil 1929. a. kell 12 päeval müüakse Salla vallas, Lammasküla mõisas enampakkumisel Ado Eriku pärijate päralt olev varandus, mis koosneb 30 lehmast ja viljapeksumasinast „Marshall“, hinnatud kokku 4000 krooni peale, pärandusemaksu sissenõudmiseks. Müüda vaid loomi ja masinat võib näha oksiooni kohal.

Pakkumine algab hinnatud summast.

Ärinal, 13. mail 1929. a. Nr. 204.

F. Kalm,
politseikomissar.

